

Uniek.

06

AR FONDS
VERBINDT BOER
EN BURGER

11

OPSTART
EENDAGSKUIKENS
CRUCIAAL

21

HITTESTRESSALERT
MIJN AR

33

GRAANINNAME
2023

AR realiseert

Jaargang 12 | Zomer 2023

Agenda

1 SEPTEMBER **OPEN DAG BIOLOGISCH MELKVEEBEDRIJF VAN SCHRIEK EN EVERS**
Zeddam

5 SEPTEMBER **MAISDEMO**
Leusden

6 SEPTEMBER **BOOMKWEKERIJDAG**
Opheusden

7 SEPTEMBER **MAISDEMO**
Aalten

9 SEPTEMBER **NATIONAAL GEITEN EVENT**
Zwolle

10, 11, 17 EN **HORSE EVENT**
18 SEPTEMBER Vijfhuizen

12 SEPTEMBER **MAISDEMO**
Meteren

14 SEPTEMBER **MAISDEMO**
Dalflen

15 SEPTEMBER **DE HIPPISCHE ONDERNEMER DAG**
Vijfhuizen

16 SEPTEMBER **FOKVEEDAG HOORNAAR**
Hoornaar

19 SEPTEMBER **KENNISBIJEENKOMST ROBOTMELKEN**
Steenderen

20 SEPTEMBER **KENNISBIJEENKOMST ROBOTMELKEN**
Werkhoven

21-24 **WK JONGE SPRINGPAARDEN**
SEPTEMBER Lanaken

25 SEPTEMBER **KENNISBIJEENKOMST ROBOTMELKEN**
Rhenoy

KENNISBIJEENKOMSTEN ROBOTMELKEN

In september houden we vier kennisbijeenkomsten robotmelken. We organiseren de avonden in samenwerking met verschillende melkrobotleveranciers. Onderwerpen die aan bod komen zijn robotmelken en voeding, de techniek van robotmelken en praktijkervaringen. Ook is er een rondleiding over het betreffende melkveebedrijf.

27 SEPTEMBER **KENNISBIJEENKOMST ROBOTMELKEN**
Koufurderrige

24 -26 **RUNDVEE & MECHANISATIE**
OKTOBER **VAKDAGEN**
Hardenberg

28-30 **RUNDVEE & MECHANISATIE**
NOVEMBER **VAKDAGEN**
Gorinchem

Kijk op www.argroep.nl voor meer informatie en eventuele wijzigingen.

Colofon

Uniek is een uitgave van AR

Editie: Zomer 2023

Redactie: afdeling communicatie & PR

Redactieadres: Postbus 610,
6700 AP Wageningen, T 0317-499599,
redactie@argroep.nl

©Copyright. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, vermenigvuldigd of gekopieerd zonder schriftelijke toestemming van AR.

08

24

MELKVEEHOUDER
VAN MOURIKBIOLOGISCH
MELKVEEHOUDER
VELS

09-BGH-4

10

PLUIMVEE-
HOUDER BOS

16

10 JAAR PARTNER
FRIEVAR

34

ERVARINGEN
BIOSTIMULANT
BLUEN

38

TERUGBLIK VELD-
BIJEENKOMSTEN
FRUITTEELT

AGENDA	2
VOORWOORD	4
COÖPERATIE	5
PLUIMVEE	10
COLUMN	15
VARKENS	16
GEITEN	22
RUNDVEE	26
MEDEWERKER	30
PLANT	32
BEDRIJFSONTWIKKELING	40
FAMILIE	42

Beste leden,

Op het moment dat ik dit schrijf zijn de gesprekken over een Landbouwakkoord vastgelopen. Jammer genoeg is het niet gelukt om een akkoord te sluiten dat de agrarische sector voldoende vertrouwen en perspectief biedt.

Omdat ook de stikstofdiscussie hier deel van uitmaakt had het resultaat uitzicht kunnen bieden aan agrarisch Nederland en een basis kunnen vormen voor de toekomst van de landbouw. Het blijven dus spannende tijden. We hopen dat er alsnog verstandige afspraken gemaakt kunnen worden die recht doen aan de gehele agrarische sector.

Binnen AR zijn we druk bezig met de uitwerking van de strategie, zowel voor het bedrijf als de vereniging. Aan de verenigingskant kijken we hoe we beter invulling kunnen geven aan onze ambitie om een partnercoöperatie te zijn. Dit is een van de vier hoofdpunten uit de visie. Ook worden de vergaderingen onder de loep genomen door het bestuur: functioneren de vergaderingen goed en hoe kunnen we ze het beste inrichten? Daarnaast nemen we de input van de leden en zeker ook de jongeren mee om verbeteringen door te voeren. De eerste contouren van het plan zijn inmiddels besproken met de districtsraad. Aan de bedrijfskant wordt ook flink doorgewerkt

om de nieuwe strategie net na de zomer klaar te hebben. De verschillende bedrijfsonderdelen kunnen dit dan meenemen in hun ondernemingsplannen voor 2024.

Een ander project waar hard aan wordt gewerkt is het ERP-project. Dit is de nieuwe ICT-omgeving waar alle bedrijfsonderdelen mee gaan werken. We verwachten aan het einde van dit jaar over te stappen op het nieuwe systeem. Hierdoor kunnen we u als leden nog beter, maar vooral ook efficiënter, van dienst zijn.

Zoals u wellicht weet heeft AR in maart de fabriek van de gebroeders Vissers in Helvoirt overgenomen. In deze fabriek gaan we alleen biologisch voer produceren. Het gaat hierbij om rundvee-, geiten- en varkensvoer. Zaterdag 17 juni was er een open dag waarop leden en medewerkers de locatie konden bezichtigen. Op pagina 42 van deze Uniek leest u hier meer over.

Inmiddels zijn we alweer een half jaar onderweg in het nieuwe jaar. Ondanks alle discussies

over inkrimping van de veestapel, blijft de omzet van AR groeien. In het eerste halfjaar ligt de omzet ruim boven het niveau van dezelfde periode vorig jaar. De omzet in de winkels is stabiel. Bij AR Plant lopen de omzetten iets achter door het late voorjaar. De verwachting is dat dit weer wordt ingelopen.

Tot slot wil ik nog het AR Fonds bij u onder de aandacht brengen. In de huidige tijd van maatschappelijke discussies is het belangrijk om de verbinding met de burger te blijven zoeken. Dit om het eerlijke en oprechte verhaal te vertellen over boeren en tuinders. Het AR Fonds ondersteunt initiatieven die de boer-burgerverbinding verbeteren. Dus: heeft u een project dat daarvoor in aanmerking zou kunnen komen? Schroom dan niet om contact op te nemen met de voorzitter van uw district. De benodigde informatie vindt u op onze website.

Menso Tijssen,
Voorzitter bestuur

U MAAKT AR

AR werkt aan ledenbetrokkenheid. We willen weten wat er op de bedrijven van onze leden speelt en hoe wij voor u de best mogelijke partner kunnen zijn. Hiervoor is het belangrijk dat we elkaar weten te vinden en met elkaar in gesprek gaan.

De vijf districtsvergaderingen die in het voorjaar plaatsvinden vormen een belangrijk ontmoetingsmoment. Hier wordt u geïnformeerd over de resultaten en is er ruimte voor discussie en vragen. We zouden graag meer leden en jongeren bij deze vergaderingen verwelkomen. Hier gaan we de komende tijd aan werken. Onze leden vormen immers de basis van de coöperatie.

Uitwerking Visie 2030

In de eind 2022 vastgestelde Visie 2030 is de ambitie uitgesproken om AR zich te laten ontwikkelen tot een partnercoöperatie. Met een sterkere verbinding tussen de leden en AR, kunnen wij beter in de ledenbehoefte voorzien én heeft u meer profijt van uw coöperatie. Deze zomer werken bestuur en directie verder aan de concrete uitwerking hiervan.

Kennismaking nieuwe districtsraadsleden

Begin mei werden de nieuwe districtsbestuursleden in Wageningen ontvangen voor een kennismakingsbijeenkomst. Voor een goede invulling van hun functie werden zij bijgepraat over de structuur van de coöperatie, het functioneren van de districtsraad en werd inzicht verschaft in het lezen van de financiële rapportages van AR.

V.l.n.r:

Herman Meerdink (54 jaar) heeft samen met broers Jan en Wim een melkveebedrijf en een deels gesloten varkensbedrijf met daarnaast een kleine vleesveetak.

Petra Veldhuizen-Legemaat (23 jaar) heeft samen met haar man een melkgeiten- en biologisch pluimveebedrijf.

Roel Wikkerink (29 jaar) heeft samen met zijn ouders en broer een varkensbedrijf in Sinderen met zeugen en vleesvarkens. Daarnaast hebben zij een akkerbouwtaak.

DISTRICTSRAAD OP BEZOEK IN HELVOIRT

Op dinsdag 6 juni bezocht de districtsraad van AR onze nieuwe vestiging in Helvoirt. De districtsraad werd door de directie bijgepraat over de mogelijkheden van de fabriek die speciaal voor de productie van biologische voeders wordt ingezet. De fabriek draait sinds begin mei van dit jaar.

Jubilarissen

Dit voorjaar vierden twee medewerkers hun jubileum bij AR.

Op 2 februari was **Anja Hendriksen** 25 jaar in dienst bij de coöperatie. In die jaren heeft Anja vele administratieve taken verricht. Sinds vorig jaar versterkt ze de klantenservice voer. Ze vierde haar jubileum samen met haar directe collega's tijdens een gezellig etentje.

Op 1 juni was **Bert Gardenbroek** (bedrijfsleider fabriek Barneveld) maar liefst 40 jaar in dienst bij AR. Hij vierde dit samen met collega Kees van Ooijen (hoofd logistiek, eind 2022 25 jaar in dienst) tijdens een feestelijke receptie. Veel collega's, familie en vrienden waren naar Renswoude gekomen om de heren te feliciteren met deze mijlpalen.

Bert Gardenbroek (links) en Kees van Ooijen.

Voor de toekomst van de agrarische sector zijn maatschappelijk draagvlak en een positieve beeldvorming belangrijker dan ooit. Daarom zetten we met het AR Fonds in op de bevordering van de verbinding tussen boeren en de samenleving.

Dit kan bijvoorbeeld door het vergroten van de betrokkenheid en bewustwording van burgers, het promoten van het bestaansrecht van boeren en het creëren van draagvlak in de buurt. Via het AR Fonds heeft AR al verschillende mooie initiatieven ondersteund. Dit zijn onder andere de Maas en Waalse Oogstdagen, de Open Boerderijmiddagen in 't Harde, het Oogstfeest Kromme Rijnstreek, het Openluchtspel in Baak en de organisatie van de Duinboerendag in Helvoirt.

Bent u als AR-lid betrokken bij verbindende activiteiten?

Dan kunt u bij de voorzitter van uw district een aanvraag indienen. Kijk op argroep.nl/arfonds voor meer info.

Wat vindt u van de Uniek?

We vinden het belangrijk dat ons ledenblad aansluit bij uw wensen. Daarom willen we graag uw mening weten: wat ziet u graag terug in de Uniek? Wat mist er en wat kunnen we beter schrappen?

U kunt ons enorm helpen door een korte online enquête in te vullen. Het invullen van de vragenlijst kan anoniem en duurt ongeveer 5 minuten. Ga naar argroep.nl/lezersonderzoek of scan de QR-code om naar de enquête te gaan. Onder de deelnemers verloten we tien Welkoopbonnen.

Alvast hartelijk dank voor uw hulp!

Nieuwe samenstelling bestuur AR

In april kwam het bestuur van AR in de nieuwe samenstelling bijeen in Helvoirt waar ook de nieuwe productielocatie werd bezocht. Nieuw bestuurslid Eugène Krabbenborg woonde hier zijn eerste bestuursvergadering bij. Het bestuur benoemde Jacco Wisserhof tot 'algemeen plaatsvervanger'. Hij volgt

hiermee Alex Reinders op die aftrad tijdens de laatste Algemene Vergadering.

V.l.n.r. Melanda Bouw, Gijs de Gaaij, Angelo Tiggeloven, Eugène Krabbenborg, Jacco Wisserhof, Herco Boer, Nicolien Peters, Herry Kok en Menso Tijssen.

MAAK KENNIS MET EUGÈNE KRABBENBORG, NIEUW BESTUURSLID AR

Tijdens de Algemene Vergadering is Eugène Krabbenborg (52 jaar) uit Zieuwent benoemd als bestuurslid van AR. We stellen hem graag aan u voor.

Wat voor bedrijf heb je?

Een melkveebedrijf met circa 180 melkkoeien en 120 stuks jongvee. Alle grond gebruiken we voor de ruwvoervoorziening (mais en gras). We laten de koeien weiden. Het bedrijf run ik samen met een compagnon.

Wat motiveert je om bestuurlijk actief te zijn binnen AR?

Via de districtsraad leerde ik AR globaal kennen. Ik vond het toen al interessant. Lokaal was ik altijd al bestuurlijk actief. Ik zie dit als een stap vooruit: uitdagend en kennisverrijkend.

Hoe kijk je terug op de eerste periode in het bestuur?

Ik ben onder de indruk van de kennis en kunde binnen de directie en het bestuur. De eerste bijeenkomsten waren lang en intensief waarbij met name de verdieping in één bepaald onderwerp mij zeer goed bevalt.

Hoe geef je invulling aan je rol als bestuurslid?

Vooralsnog begeef ik me enigszins in de luwte: kennismaken met het bestuur,

de coöperatie en de werkwijze. Later dit jaar wil ik een aanvullende cursus doen.

Wat vind je als melkveehouder belangrijk in het bestuur?

Ik denk niet dat je specifiek één soort agrariër eruit moet halen met wat die belangrijk vindt. In het bestuur moet het totaalfunctioneren van AR als coöperatie vooropstaan. Als melkveehouder ben je natuurlijk wel alerter op je eigen bedrijfstak en kun je zaken sneller plaatsen. Dit wil ik echter ook voor de andere sectoren inzichtelijk krijgen.

Hoe kijk je aan tegen de coöperatie als organisatievorm?

De coöperatie is een uitstekende organisatievorm waar iedereen zijn voordeel mee kan doen. Blijf dit koesteren.

Hoe zou je AR aanbevelen?

AR is een sterke regionale coöperatie waarbij de kwaliteit best is en waar je gezien en gehoord wordt.

Video waarin Eugène zichzelf en zijn bedrijf aan u voorstelt

Uitmuntende gehaltenes door hard voeren en nauwlettend volgen

HET BEHALEN VAN HOGE GEHALTES IN DE MELK IS EEN KUNST, ZEKER IN DE ZOMER EN AL HELEMAAL ALS ER WEIDEGANG WORDT TOEGEPAST. BIJ VOF VAN MOURIK IN OPHEMERT VERSTAAT MEN DEZE KUNST UITSTEKEND. WE SPRAKEN MET EIGENAAR GIJSBERT VAN MOURIK OVER HUN AANPAK, DIE WAT ONS BETREFT WEL IETS WEGHEEFT VAN TOPSPORT.

De familie Van Mourik zit op een mooie plek in Ophemert. "Na ruilverkaveling heeft mijn vader hier in 1984 nieuw gebouwd, de stallen zijn nog origineel. Later hebben we er een loods en een chalet bij gebouwd." Gijsbert van Mourik (34) heeft het bedrijf inmiddels overgenomen en runt het samen met zijn vrouw Jozanne (34). Ze hebben vier kinderen. Gijsberts vader werkt ook nog volop mee. Zijn twee jongere broers hebben dezelfde passie geërfd.

Roodbont

Gijsbert geeft een korte beschrijving van het bedrijf: "We hebben 80 melkkoeien en 75 stuks jongvee, waarvan 20 dekstieren die we hier opfokken en verkopen. Dekstieren verkopen is een mooie tweede tak die we er al 30 jaar bij doen. Verder hebben we ruim 38 hec-

tare grond, waarvan 7 hectare mais." Leuk detail is dat de familie alleen roodbonte koeien heeft. "Die liefde zit heel diep! Het is een robuustere koe en wij vinden de gehaltenes beter." De familie werkt met een traditionele 2x6 visgraat-melkstal. Al hun melk gaat naar Leerdammer.

Topprestatie

Ook specialist Evert Jan Molenaar van AR vergelijkt de werkwijze van Van Mourik met topsport: "Het begint bij de stierkeuze. Gijsbert en zijn vader zijn echte fokkerij-mensen, ze denken goed na over de gevolgen van hun keuze en hebben nog nooit een stier gebruikt die negatief op gehaltenes is. Daardoor hebben ze jaarrond mooie gehaltenes." Gijsbert licht toe dat ze hun stierkeuze baseren op het triple-A systeem en op

Tekst: Esther Sessink

gehaltes. Ze houden al het vrouwelijke jongvee aan en selecteren op bouw en gehalten wanneer de vaarzen gekalfd hebben.

Vetzuren in weidegras

Verder passen ze weidegang toe en zijn hier heel strikt mee. Gijsbert: "We bouwen de weidegang op vanaf 3 uur per dag in april tot 6 tot 8 uur in de zomer. De eerste snee kuilen we wel zoveel mogelijk in." Evert Jan: "Een uitdaging bij weidegang is dat er vetzuren in het weidegras zitten die het vetgehalte onderdrukken. Van Mourik zorgt er daarom voor dat de koeien nooit met een lege pens naar buiten gaan. Weidegang wordt een soort toetje mét de voordelen van vers gras."

Hoogproductief in aparte groep

Van Mourik werkt met twee groepen. "We hebben 24 hoogproductieve koeien in een aparte groep; deze krijgen buiten het normale rantsoen extra Maxammon grain gerst, mengmix met eiwit en Profat. Al ons voer komt van AR en waar nodig denkt Evert Jan mee." Gijsbert vertelt dat ze veel schik hebben met de Maxammon grain gerst, een uniek product dat alleen AR aanbiedt. Hij vervolgt: "Ook de weidegang gaat apart. Al onze koeien krijgen dagelijks vers gras voor een maximale opname. Iedere dag schuif ik het draadje op en kijk naderhand hoeveel ze op hebben. Zo weet ik precies wat ze opnemen en voer bij waar nodig."

Harder voeren

Welk verschil merkt hij bij de hoogproductieve koeien? "Door het harder voeren geven deze koeien makkelijker, hebben ze een hogere piekproductie en houden ze het makkelijker vol." Evert Jan is lovend over de fitheid van de koeien en over de gehalten. "Afgelopen winter zaten ze op ruim 5% vet en bijna 4% eiwit, dat is echt een prestatie. En dat met 30 liter melk." Gijsbert licht toe: "Het afgelopen half jaar zaten we op 9.700 liter melk met 5,09% vet en 3,94% eiwit. Ons streven is jaarrond 10.000 liter met 5% vet en 4% eiwit." Hij vervolgt: "Door nog meer de puntjes op de i te zetten, denken we dat dit mogelijk is."

Specifieke aanpak voor de zomer

In de zomer gebruikt Gijsbert Selko broeieremmer en voert de koeien bierbostel. Voor de plak voegt hij water toe aan het krachtvoer. "Als het gras niet groeit gaan ze minder lang naar buiten en voer ik extra. Sowieso ligt er zowel in de zomer als de winter altijd een 'dijk'

voer voor het voerhek. Verder laat ik ze op hete dagen 's nachts weiden. De koeien koelen dan goed af en houden de productie makkelijker vast. Ook 's nachts gaan ze altijd met een volle pens naar buiten."

Gijsbert erkent dat hun aanpak intensief is. "Alles bij elkaar is het best veel werk. Maar wij vinden het een sport om het goed te doen voor de koeien. En dat wordt beloond met liters en goede gehalten."

PLUIMVEEHOUDE THEO BOS OVER DE AR CALCOPIKSTEEN

Voldoende afleidingsmateriaal - zoals pikstenen - helpt om pikkerij tegen te gaan. De AR Calcopiksteen is onder andere gemaakt van gedroogde eierschalen. De piksteen draagt bij aan een goed verenkleed én voegt nuttige nutriënten toe. Pluimveehouder Theo Bos heeft de AR Calcopiksteen inmiddels bijna een jaar in de stal liggen en deelt in dit interview zijn ervaringen.

Waarom heeft u voor de AR Calcopiksteen gekozen?

De AR Calcopiksteen trok me aan omdat deze ook nutritionele waarde heeft. Ook heeft de steen een goede hardheid, waardoor het puntje van de snavel van de kip wat slijt. Verder vind ik het belangrijk dat de steen gecertificeerd is.

Wat zijn uw ervaringen?

Ik vind de hardheid van de steen goed. Een piksteen mag slijten, maar niet te snel. De hennen zijn

er wel mee bezig, dus het zorgt voor afleiding in mijn stal.

Hoe presteren de stenen ten opzichte van andere pikstenen?

Bij een proef op mijn bedrijf kwam de AR Calcopiksteen er het beste uit. De hennen pikken er graag aan, maar de steen slijt niet te snel.

Hoeveel stenen heeft u in de stal per duizend kippen?

Ik gebruik ongeveer één blok per

duizend kippen. De stenen gaan dan één tot twee maanden mee.

Wat merkt u aan het gedrag van de kippen?

Dit vind ik lastig te beoordelen. Naast het plaatsen van de pikstenen strooi ik namelijk ook graan, grit en hooi/stro en hebben de kippen voldoende ruimte, waardoor het effect van de piksteen op het gedrag van de kip lastig aan te geven is. Met de ophokplicht voegt het wat extra's toe om de kippen bezig te houden. Ze worden minder in de verleiding gebracht om aan elkaar te pikken.

Merkt u verschil in het verbruik door de verschillende leeftijden kippen?

Ik heb de indruk dat jonge hennen meer aan de steen pikken dan oudere hennen. Wellicht komt dit door het nieuwsgierige karakter van de jonge hennen of doordat ze nog in ontwikkeling zijn. Maar hier kan ik pas echt iets over zeggen na meerdere rondes.

“Een pluspunt van de AR Calcopiksteen vind ik de nutritionele waarde.”

Eendagskuikens: een goed begin is het halve werk

Door de frequente cyclussen bij vleeskuikens hebben we zo'n vijf tot acht keer per jaar te maken met de opstart van eendagskuikens. De best mogelijke zorg bij de opstart van vleeskuikens levert in de rest van de ronde veel werkplezier en economisch voordeel op. In dit artikel leest u de belangrijkste aandachtspunten.

Een goede temperatuur van stal én kuiken

De ideale staltemperatuur is 34 à 35°C. Voor de vloer raden we een temperatuur van 28°C aan en voor het strooisel een temperatuur van 31°C. Een vloertemperatuur boven de 29°C kan later in de ronde gezondheidsproblemen geven. Daarnaast is de temperatuur van het kuiken zelf belangrijk. Meet de eerste dagen regelmatig de temperatuur van tien kuikens per keer. De lichaamstemperatuur moet tussen de 39,5 en de 40,5°C liggen. Als u merkt dat de temperatuur van de kuikens daaronder of daarboven ligt is het verstandig om de staltemperatuur een halve graad te verhogen of te verlagen. De inwendige 'thermostaat' van kuikens werkt de eerste dagen nog niet goed en is sterk afhankelijk van de omgeving.

De juiste hoeveelheden startvoer

Verstrek ongeveer 50 gram voer per kuiken op papier. Dit is exclusief het voer in de voerpannen. Leg naast elke waterleiding één papierstrook. Hierdoor heeft u voldoende ruimte om 50 gram per kuiken neer te leggen. Het is raadzaam om vlak voor ontvangst van de kuikens het voer te verdelen over het papier, zodat het nog vers en smakelijk is. Daarnaast adviseren we om de eerste vijf dagen 5% van de voerpannen schuin te zetten zodat kleinere kuikens ook gemakkelijk bij het voer kunnen. Er zijn ook voersystemen waarbij buiten de pan gevoerd kan worden. In dat geval is het advies om het papier onder de pannenlijnen te leggen.

Vers drinkwater in schone leidingen

In de leegstand dienen de leidingen voldoende ontsmet (waterstofperoxide) en doorgespoeld te worden. Hiermee zorgt u voor fris en schoon drinkwater. Spoel de leidingen vier uur voor aankomst van de kuikens nog een keer door met schoon drinkwater. Zo beschikken de kuikens over fris water dat niet te warm is, maar ook niet te koud, zodat het drinken voor het kuiken aangenaam is.

Geef uw kuikens frisse lucht

Ververs de lucht een half uur voor ontvangst van de kuikens door de ventilatie kort in te schakelen. Hiermee voert u schadelijke gassen af die soms door langere opwarming ontstaan. Ook is het goed om de interne stallucht te laten circuleren. In de praktijk zien we veel voordelen op het gebied van energiekosten, strooiselkwaliteit en gezondheid door op een rustige manier lucht rond te pompen in de stal.

Zorg voor voldoende licht

Zorg tijdens de eerste uren van de nieuwe ronde voor voldoende en goed verdeeld licht. Tijdens de eerste 8 tot 12 uur kunt u het licht beter niet uitdoen of te veel dimmen. Zo krijgen de kuikens voldoende gelegenheid om de omgeving te verkennen.

Theo Snetselaar
06-52474818
t.snetselaar@argroep.nl

Hans Ebbers
06-53209947
h.ebbers@argroep.nl

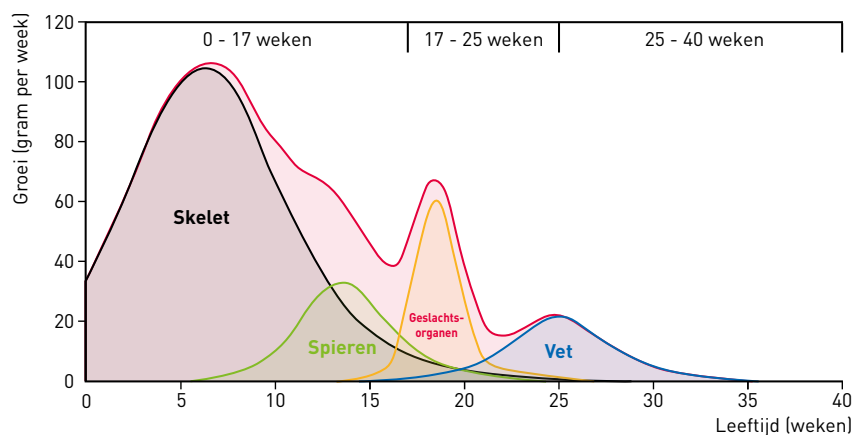

LICHAAMSGEWICHT: DE BASIS VOOR EEN SUCCESVOL KOPPEL HENNEN

Extra aandacht voor de ontwikkeling van het lichaamsgewicht in de opstartfase betaalt zich later in de ronde terug in betere technische en financiële resultaten.

Hoe beter het lichaamsgewicht van de hen zich in de eerste weken in de legstal ontwikkelt, hoe beter de persistentie van de hen is tijdens de ronde. Bij koppels die in het voorjaar en de zomer opgezet worden is dit nog belangrijker. Door de langere daglichtperiode komen deze hennen sneller in productie waardoor ze minder snel groeien.

Grafiek 1: Belangrijke perioden in de ontwikkeling van de hen.

MAXIMALE EIMASSA

Omdat het lichaamsgewicht nooit mag dalen, is dit de gehele legperiode een aandachtspunt. De periode tot 35-40 weken leeftijd vraagt echter extra aandacht, omdat dan de maximale eimassa bereikt wordt.

DRIE PERIODEN

In grafiek 1 is te zien dat er in de ontwikkeling van de hen drie perioden te onderscheiden zijn:

- **0-17 weken:** het kuiken groeit uit tot opfokken
- **17-25 weken:** de opfokken groeit uit tot leghen
- **25-40 weken:** de leghen groeit door en de maximale eimassa wordt bereikt.

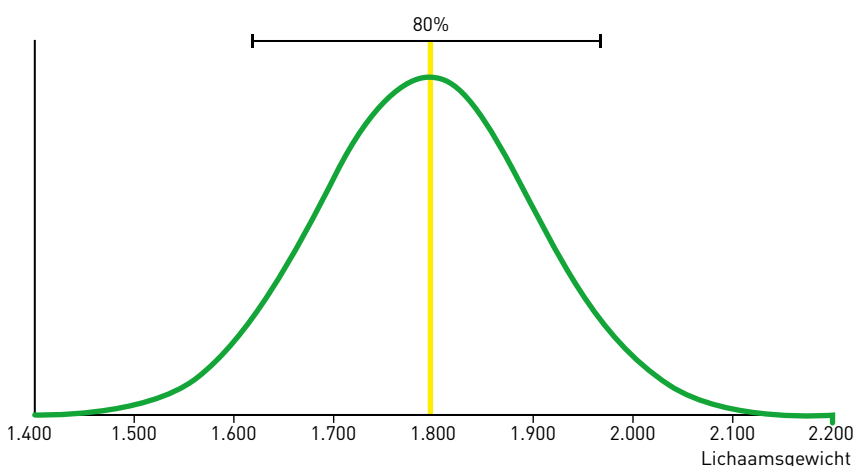
PERIODE 1: 0-17 WEKEN

In de periode van 0-17 weken wordt de basis gelegd voor een goede leghen. Met name de lichaamsgewichten tot 10 weken zijn daarin belangrijk, omdat in deze periode het skelet, de organen en de spiermassa zich sterk ontwikkelen en de relatieve groei het hoogst is. Vanaf 10 weken ontwikkelt de hen zich verder tot een uitgegroeide en doorgeruide opfokken.

PERIODE 2: 17-25 WEKEN

Nadat de hennen op 17 weken zijn overgezet naar de legstal is het belangrijk dat de hennen snel wennen in de stal en dat de water- en voeropname stijgen naar het gewenste niveau (100-120 ml water en 80 gram voer). Wanneer de hennen 80 gram voer opnemen en ze leggen nog niet, dan kunnen de hennen 80-100 gram per week groeien. In de periode van 17 t/m 25 weken moeten de hennen ongeveer 400 gram groeien. Wanneer de

Grafiek 2: Uniformiteit koppel leghennen.

eiproductie tegen de top zit, valt de groei van het lichaamsgewicht tegen. Stem daarom het stimuleren met uren licht af op het lichaamsgewicht van de hennen. Geef bijvoorbeeld bij bruine leghennen pas extra uren licht wanneer een lichaamsgewicht van 1.500 gram is gerealiseerd.

WEGEN = WETEN

Omdat in de meeste stallen een weegschaal hangt is het lichaamsgewicht eenvoudig te volgen. Wanneer er geen weegschaal in de stal hangt, kunnen de hennen handmatig gewogen worden. Bij het beoordelen van de lichaamsgewichten is het niet alleen belangrijk om de groei in de gaten te houden, maar ook de uniformiteit. Noteer hoeveel hennen meer dan 10% lichter zijn dan het gemiddelde (zie grafiek 2). Wanneer het percentage lichtgewichtshennen toeneemt of te groot is, kunt u maatregelen nemen om deze hennen te helpen extra groei te realiseren.

PERIODE 3: 25-40 WEKEN

Vanwege een toenemende eimassa vlakke de groei van het lichaamsgewicht vanaf 25 weken af. De hennen moeten dan 5-10 gram per week door blijven groeien totdat de maximale eimassa is bereikt. Dit is tussen de 35 en 40 weken. Let deze periode op met het veranderen van het soort voer en doe dit alleen als de gewenste ei- en lichaamsgewichten zijn gerealiseerd. Het streefgewicht op 40 weken is bij bruine hennen 1.950 gram en bij witte hennen 1.700 gram.

gewicht vanaf 25 weken af. De hennen moeten dan 5-10 gram per week door blijven groeien totdat de maximale eimassa is bereikt. Dit is tussen de 35 en 40 weken. Let deze periode op met het veranderen van het soort voer en doe dit alleen als de gewenste ei- en lichaamsgewichten zijn gerealiseerd. Het streefgewicht op 40 weken is bij bruine hennen 1.950 gram en bij witte hennen 1.700 gram.

OVERLEG MET UW SPECIALIST

Om het koppel succesvol op te starten is het belangrijk om het lichaamsgewicht te monitoren, zeker in de zomerperiode. Overleg daarom voor de opzet van de hennen met alle partijen over het verloop van de opfokperiode, de gerealiseerde gewichten en het moment dat het koppel leghennen gestimuleerd kan worden. Verloopt de opstart van het koppel anders dan gepland, dan kan er met managementmaatregelen zoals lichtduur, lichtintensiteit en voermaatregelen bijgestuurd worden. Zo ontstaat een koppel kippen dat een topproductie realiseert met een persistent legpercentage en een lage uitval.

5 tips voor een goede voeropname in de zomer

In de zomer is het op peil houden van de voeropname extra belangrijk. Hierbij vijf tips om de kippen ook tijdens warme dagen genoeg voer te laten opnemen.

Wanneer een kip een langere periode minder voer opneemt, gaat zij inleveren op conditie. Dit kan een negatief effect hebben op de productie en het eigewicht. Ook kan hittestress leiden tot een verminderde schaalkwaliteit.

TIP
1

Ventilatie op orde

Zorg ervoor dat alle inlaatventielen werkend en schoon zijn. Vervuiling kan de ventilatiecapaciteit flink verlagen.

TIP
2

Pas de voertijden aan

Door de voertijden iets aan te passen, kan de voeropname beter op peil blijven. Schuif bijvoorbeeld de eerste voerbeurt naar voren zodat de hennen tijdens de koele uren extra voer op kunnen nemen. Let erop dat er later op de dag ook voldoende voer beschikbaar is voor de kippen.

TIP
3

Bied toevoegingen via het drinkwater aan

Terwijl de kippen minder gaan vreten, blijft de wateropname wel op hetzelfde niveau. Hierdoor gaat de kip het voer nog minder goed benutten. Tijdens een periode van hitte maakt een kip stresshormonen aan. Ook verliest de kip veel elektrolyten. Toevoegingen in het drinkwater zoals vitamines, mineralen en elektrolyten kunnen tekorten aanvullen en de kip ondersteunen bij het afbreken van stresshormonen. Voorbeelden van deze producten zijn vitamine C + elektrolyten, Aminovit en Microfiscal. Via het voer kan ter ondersteuning ook Vitaspor Poultry worden toegevoegd. Wilt u deze producten inzetten? Dan is het goed om hier minimaal een dag voor aanvang van de warme periode mee te starten.

TIP
4

Draai de mest vaker af

Door de hogere water-voer-verhouding tijdens warme periodes wordt de mest over het algemeen wat natter. Dit kan extra vorming van ammoniak veroorzaken. Het vaker afdraaien van de mest kan ervoor zorgen dat er minder ammoniak in de stal blijft hangen en de lucht voor de kippen frisser blijft.

TIP
5

Ondersteun de levers

Wanneer de kippen voor een langere periode minder voer opnemen, is het ondersteunen van de levers een belangrijk aandachtspunt. De kip moet dan namelijk haar vetreserves aanspreken. Daardoor moet de lever harder werken. Na zo'n warme periode is het raadzaam om gedurende twee tot drie weken FLS-mix aan het voer toe te voegen om de levergezondheid te verbeteren.

STILTE VOOR DE STORM?

Wat heeft de agrarische sector het afgelopen jaar veel te verduren gehad. De hele wereld was uit evenwicht en er kwamen ongekeende kostenstijgingen. En dan was er nog de strijd rondom de inkrimping van de veestapel.

Uiteindelijk is dit uitgemond in een soort koude oorlog waarbij de overheid en de agrarische sector beide in de loopgraven blijven zitten. Het opstellen van een Landbouwakkoord bleek een onmogelijke opgave te zijn. En de nieuwe Gecombineerde Opgave laat zien hoe de overheid ieder gevoel met de realiteit is verloren. Ondertussen zijn er ook nog twee uitkoopregelingen goedgekeurd waarbij totaal onduidelijk is wat het effect is.

De overheid lijkt een soort uitrookstrategie toe te passen. Ik heb vaker dan eens gezien hoe een vergunningsaanvraag in het ambtelijke apparaat verzandt waardoor er vooral geen beslissingen worden genomen. Wat de overheid daarbij niet meezit is dat de opbrengstprijzen in veel sectoren best wel redelijk zijn. Dus uitroken gaat de overheid niet zomaar lukken. Maar we moeten ons ook geen zand in de ogen laten strooien. Dat vertroebelt het zicht op de toekomst.

Nu lijkt het erop dat we in een soort stilte voor de storm zitten. Als sector moeten we daarom uiterst waakzaam zijn en niet passief worden. De eisen van de markt zijn namelijk wel in beweging.

Zowel wat betreft het welzijnsniveau als de carbon footprint moeten we de markt volgen. Op kostprijs alleen gaan we in Nederland en zeker op de wereldmarkt de strijd niet meer winnen. Ook in Europa moeten we alert zijn, met name op de kostprijsvoordelen van het Oostblok en Oekraïne.

Maar er zijn ook kansen. Met de transparantie van onze sector kunnen we het vertrouwen van de markt vasthouden. Dat betekent dat we onze zaken goed voor elkaar moeten hebben en de markt moeten blijven volgen. Als de markt ons laat vallen, krijgt de overheid toch de kans om ons uit te roken.

Ook voor AR is dat essentieel. Wij zijn niet afhankelijk van aandeelhouders of externe investeerders en dat is een groot voordeel. In deze strijd is een onafhankelijke coöperatie, die met haar leden zelf haar koers bepaalt, onmisbaar. Zonder een coöperatie die achter u staat komt u terecht in de armen van de beleidsbepalers en externe investeerders. Zij hebben een heel ander belang dan uw inkomen en de continuïteit van uw bedrijf. Op AR kunt u rekenen, nu en in de toekomst.

Johan Schuttert
Commercieel directeur

10 JAAR TROTSE KETENPARTNER VAN FRIEVAR

Sinds 2013 produceert AR als ketenpartner van Frievlar voer voor varkenshouders die deelnemen aan deze keten. Om dit tweede lustrum te vieren togen innovatie- en productmanager varkens Eelco van de Hoef en commercieel directeur Johan Schuttert naar Friesland om een taart te overhandigen aan Frievlar-eigenaren John Lorist en Mark van Sambeek. Ook legden wij enkele vragen aan hen voor.

Waarom heeft Frievlar destijds voor AR gekozen?

Frievlar werkt graag samen met partners die kunnen en willen meedenken over het eindproduct. Bij Frievlar is dat een lekker,

gezond en eerlijk stukje varkensvlees. We doen dit door op een geborgde, gezonde, bewuste en duurzame manier varkens te houden met oog voor dier, boer en omgeving. AR is een bedrijf met

veel kennis en kan ons daarbij goed ondersteunen.

Hoe bevalt het partnerschap?

Heel goed. Na een leerproces levert AR een goede bijdrage aan Frievlar en haar deelnemers.

Wat is Frievlar?

Frievlar is een ketenconcept in de varkenshouderij met een eigen fokprogramma. Frievlar kiest voor een gezonde en bewuste manier van varkenshouden. Alles binnen de keten is gericht op de gezondheid en het welzijn van de varkens. Met oog voor dier, mens en omgeving werken ketenpartners samen aan een (h)eerlijk stukje varkensvlees. Dit vlees wordt in de markt gezet onder de naam Gaasterlander Kruidenvarken.

Wat is er in die 10 jaar bereikt?

In de afgelopen 10 jaar heeft AR een goede bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van kennis om een keten te managen. Er staat nu een keten waarin alle schakels gewend zijn om samen te werken en te denken in het eindproduct.

Waar staat het concept nu en wat verwachten jullie de komende jaren?

Frievlar is een keten die een hele organisatiegraad heeft wat uiteindelijk leidt tot een smakelijk, gezond en eerlijk stukje vlees. Wij verwachten én zien dat daar steeds meer belangstelling voor komt. Omdat de vraag naar Frievlar-vlees groeit zijn we op zoek naar nieuwe varkenshouders.

Wat is de toegevoegde waarde voor de varkenshouder?

Voor gezonde varkens die lekker smaken is het belangrijk dat de hele keten goed georganiseerd is. Het begint met de genetica en de opfokzeugen. Deze moeten van goede kwaliteit en hoge gezondheid zijn. Vervolgens moeten op de vermeerderings- en vleesvarkensbedrijven het voer, management en de gezondheidszorg afgestemd

V.l.n.r.: Eelco van de Hoef, Johan Schuttert, John Lorist en Mark van Sambeek.

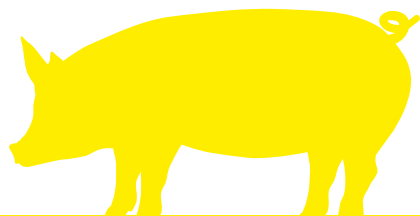
worden op het eindproduct. Daarvoor is samenwerking met de juiste partners maar ook tussen de vermeerderaar en de vleesvarkenshouder essentieel. Daarnaast speelt het transport een belangrijke rol. Binnen Friear doen we dit met verwarmde vrachtauto's. Friear helpt de varkenshouder bij het organiseren van al deze zaken waardoor de varkenshouder een goed rendement kan halen.

Hoe denken jullie dat de Nederlandse varkenshouderij zich de komende vijf jaar gaat ontwikkelen?

In Nederland was kostprijsleiderschap binnen Europa een belangrijke basis voor de varkenshouderij. Dit kostprijsleiderschap is voor veel bedrijven niet meer weggelegd omdat de kosten voor milieu en welzijn in Nederland de hoogste van Europa zijn. Wij denken dat je aansluiting moet vinden bij de Nederlandse consument. Er zullen meerdere concepten komen om de Nederlandse markt te bedienen. Die beweging is al volop gaande.

Wat is momenteel actueel binnen de Friear-keten?

We vinden het belangrijk dat de aangesloten bedrijven op een hoger gezondheidsniveau komen. We gaan ze daarom begeleiden bij depop-repop (vervangen van de veestapel). Depop-repop is de meest effectieve en enige manier voor varkenshouders om de stal te ontdoen van ziektes als APP, PRRS en brachyspirahydysenteriae (vibrio). Het leegdraaien van de stal heeft echter grote impact op de bedrijfsvoering. Omdat het veel kennis en een grote investering vraagt, hikken veel varkenshouders hier tegenaan. We geven de garantie af van biggenafname tegen meerprijs en lagere voerkosten.

Friear is op zoek naar vermeerderaars

Vanwege de toenemende vraag heeft Friear ruimte voor vermeerderaars. Heeft u interesse? Neem dan contact op met Eelco van de Hoef, 06-50235373.

Voorstellen specialist varkens Carel van de Laar

Sinds juni werkt Carel van de Laar als specialist varkens bij AR. Carel (54 jaar) woont in Uden. Als opleiding heeft hij de mas in Boxtel gevolgd en middelbaar kader rundvee/varkens in Horst. Na zijn studie heeft Carel veel ervaring opgedaan in de varkenshouderij. "Ik ben in 1990 gestart als medewerker op een varkensbedrijf. Na een half jaar ben ik overgestapt naar zeugenbedrijven waar ik de praktische kneepjes van het vak heb geleerd. Daarna heb ik een aantal jaar in de buitendienst van een voerleverancier gewerkt. Na 17 jaar was ik toe aan een nieuwe uitdaging en heb ik de studie docent wiskunde opgepakt en heb ik voor de klas gestaan. Tijdens het lesgeven begon het echter te kriebelen om de varkenshouderij weer in te gaan. Ik werd benaderd voor de functie bij AR en tijdens het kennismakingsgesprek was de klik er meteen. Ik was op zoek naar een bedrijf waar ik me thuisvoelde en waar ik een uitdaging zag. De hereniging met vroegere collega's die erg positief zijn over AR maakte de keus makkelijk. Het is fijn om terug te zijn in de varkenshouderij en ik wil deze mooie sector graag positief op de kaart zetten."

Op bezoek bij varkensproefbedrijf Trouw Nutrition

OP DINSDAG 6 JUNI HIELDEN WIJ IN SAMENWERKING MET TROUW NUTRITION EEN WORKSHOP OVER BIGGEN EN ZEUGEN BIJ HET SWINE RESEARCH CENTRE IN SINT ANTHONIS (NOORD-BRABANT).

Trouw is een onderdeel van Nutreco. Het onderzoekscentrum is een varkensbedrijf met 150 zeugen op een gesloten locatie. Het bedrijf draait op een vijf-weken-systeem met vier zeugengroepen van veertig dieren per groep. Op deze locatie is ook een kalveronderzoekscentrum gevestigd.

WORKSHOP 1: grondstoffen en techniek

De deelnemers konden meedoen aan twee workshops. De eerste workshop werd gegeven door AR-specialisten Marcel Schennink en Rob Schurink. Door diverse grondstoffen en geperste voeders te laten zien namen ze de deelnemers mee in de grondstoffenwereld en de technieken om het voer optimaal uit de fabriek te krijgen. Ze lieten zien hoe AR volgens het Zuiver Voer-principe werkt en de grondstoffen kan pletten, walsen of langs de hamermolen kan leiden zodat het gereed product de optimale maalfijnheid bereikt.

WORKSHOP 2: overlevingskansen biggen

De tweede workshop werd gegeven door Leendert Amersfoort en Bert Pappot van Trouw Nutrition. Zij vertelden over de overlevingskansen van biggen en het nut van goede biestverstrekking op de eerste dag. Bij een betere biestopname kan de big een plus van 200 gram op het geboortegewicht bereiken. Daarna kwamen bijvoerstategieën, droog bijvoeren en nat bijvoeren aan bod met als doel: hoe krijg je (bijna) alle biggen aan het vreten tijdens de zoogperiode? En kan de zeug ons hierbij helpen? In de natuur roept de zeug haar jongen zodra ze geschikt voedsel heeft gevonden, aldus Bert Pappot. Van deze wetenschap kunnen we thuis gebruikmaken door de biggen te voeren als de moeder ook gevoerd wordt. Dit werd beaamd door de aanwezige gasten waarna we met zijn allen konden genieten van een afsluitende barbecue.

We willen Trouw Nutrition hartelijk bedanken voor de uitnodiging en de gastvrijheid om in Sint Anthonis langs te komen en hun mooie proefbedrijf van de binnenkant (achter glas) te mogen aanschouwen.

UITGEBALANCEERD VARKENSVOER VOOR TOPPRESTATIES

Uw dieren zijn topsporters: iedere dag leveren zij topprestaties. Deze prestaties kunnen zij alleen leveren met het juiste voer dat precies is afgestemd op de behoefte van het dier. Dit vraagt veel kennis over grondstoffen en het effect van alle mogelijke behandelingen.

Om die kennis up-to-date te houden is het varkens-team van AR op bezoek geweest bij Feed Design Lab in Wanssum. FDL is een onderzoekscentrum voor innovatie en verduurzaming van de diervoeder-industrie met als doel het verbeteren van de technische prestaties van de dieren. AR is partner van FDL. Tijdens het bezoek zijn de verschillen tussen expanderen, voorverdichten, verhitten, persen en malen uitgebreid besproken.

Individuele bewerking

Naast korrelhardheid en slijtvastheid is de inhoud van de grondstoffen zeker zo belangrijk. En juist die inhoud vraagt om een individuele bewerking van de grondstoffen. Vaak worden hele mengsels tegelijk gemalen waardoor er één maalfijnheid ontstaat. Dat is eigenlijk zonde, want zo haal je niet uit de grondstoffen wat erin zit.

Er zijn grofweg drie groepen grondstoffen te onderscheiden:

- Eiwitrijke grondstoffen: fijn malen omdat eiwit moeilijker te verteren is.
- Zetmeelrijke grondstoffen: grover malen omdat zetmeel gemakkelijker te verteren is.
- Vezelrijke grondstoffen: fijn malen omdat deze moeilijker te verteren zijn.

Verder geldt:

- Een fijne maalfijnheid verbetert de vertering en verlaagt de voederconversie.
- Een grove maalfijnheid verbetert de darmgezondheid en het welzijn van de dieren.

Het is dus continu zoeken naar het optimum van deze twee.

Zuiver Voer

Via onze Zuiver Voer-filosofie passen wij die individuele bewerking al jaren met succes toe. Omdat iedere diergroep en iedere grondstof zijn eigen optimale instellingen heeft, werken we in onze fabrieken met verschillende zeefmaten en persdiameters. Er is echter altijd ruimte voor verbetering. Het bezoek aan Feed Design Lab helpt ons om de nieuwste inzichten mee te nemen naar ons productieproces.

Bron van kracht

Door verlaging van mineralen (Cu en Zn) en antibioticagebruik zal de kracht van de voeders steeds meer uit de behandeling van de grondstoffen moeten komen. Bij AR hebben we de mogelijkheid om buiten de hamermolen om grondstoffen toe te voegen met een andere maling of bewerking. Dit is een grote plus die steeds belangrijker zal worden.

Nu en in de toekomst

We blijven onderzoeken welke technieken we nog meer kunnen toepassen om de prestaties en gezondheid van de dieren te verbeteren. Kortom: we werken keihard aan voer voor topsporters om gezond hARd te kunnen groeien.

BIEST: VAN LEVENSBELANG VOOR VITALE BIGGEN

Goede kwaliteit biest in voldoende mate is cruciaal voor een goede start van de biggen. Zowel de gezondheid als de groei krijgen een enorme boost met biest. Belangrijk dus om hier voldoende aandacht aan te besteden, zeker met het groeiend aantal biggen per zeug.

De biesthoeveelheid groeit namelijk niet mee met het aantal biggen en kan flink variëren: van 1,5 tot 8 kilo. De beschikbare biest moet daarom goed verdeeld worden over het aantal biggen. Houd er rekening mee dat de kwaliteit van de biest direct na de geboorte van de eerste big afneemt; na zes uur kan de kwaliteit al gehalveerd zijn.

‘Open darm’

De biggen worden geboren zonder vetreserve en afweersysteem. Om te kunnen overleven is biest hiervoor cruciaal. De big wordt geboren met een ‘open darm’. Dit

betekent dat de darm grote delen kan opnemen uit de biest. Zo’n zes uur na de geboorte begint de open darm te sluiten en na 24 uur is deze helemaal gesloten. In deze korte tijd moet dus zoveel mogelijk biest zijn opgenomen en moeten er zoveel mogelijk antistoffen door die open darm zijn gegaan. Hierna neemt een big nog steeds antistoffen op, maar de grote delen worden niet meer makkelijk opgenomen.

Biestmetingen

Een biestscan kan helpen om het biestmanagement op het bedrijf in

beeld te krijgen. In het bloed van de biggen kan worden gekeken naar de hoeveelheid opgenomen antistoffen. Ook kan worden bepaald hoeveel antistoffen er in de biest zitten. Een combinatie van deze methoden geeft het beste beeld. Als de hoeveelheid antistoffen in het bloed van de biggen niet voldoende is, kan met de biestmeting aangetoond worden waar dit aan ligt. Is de biestkwaliteit slecht, dan zal een big veel meer biest moeten drinken om aan een goede hoeveelheid antistoffen in het bloed te komen. Als de biestkwaliteit goed is, maar dit niet terug te zien is in het bloed van de biggen, dan zal het eerder liggen aan de opname van de biggen.

Refractometer

Met een refractometer, ook wel een brix-meter genoemd, is het mogelijk om de kwaliteit van de biest te meten. Deze meter laat zien hoeveel eiwitten, en dus antistoffen, er in de biest zitten. De biestkwaliteitsmeting moet direct na de geboorte van de eerste big gebeuren. Hierbij moet van meerdere spenen een monster genomen worden. Onze specialisten ondersteunen u hier graag bij.

Stimuleer het uierpakket

Het functionele melkklierweefsel bepaalt hoeveel biest en melk een zeug of gelt kan produceren. Door het uierpakket en het melkklier-

weefsel te optimaliseren, kunt u het maximale uit de biestproductie halen. De ontwikkeling van het uierpakket begint al bij de opfok van de gelten. Ook de voeropname richting het einde van de dracht telt flink mee. Zeugen die richting het einde van de dracht een hogere voeropname hebben, zullen meer biest aanmaken. De conditie van de zeugen is hierbij ook een aandachtspunt. Conditieverlies in de laatste periode van de dracht kan zowel de kwaliteit als de hoeveelheid van de biest beïnvloeden.

Gezond hARd melken

Een goed voer, passend bij het bedrijf en de zeug op het moment dat de melkontwikkeling begint, is essentieel voor een goede biestproductie. Bij het ene bedrijf zal dit een prelacto zijn en bij het andere bedrijf een lactovoer dat goed aansluit op het drachtvoer. De gezond hARd melken-aanpak van AR ondersteunt én stimuleert een gezonde biestproductie.

Vlot geboorteproces

Doordat de biestkwaliteit snel vermindert, is een vlot geboorteproces van groot belang. Ook het management in de kraamstal - denk aan split suckling en overleggen - speelt een grote rol in de biestopname. Voor de biestopname moeten split suckling en overleggen binnen 24 uur plaatsvinden. Na 24 uur is overleggen puur voor de melkopname en concurrentievermindering aan het uier. Bedenk hierbij wel: de biest van de moeder blijft het allerbeste voor de biggen!

Nieuw: hittestressalert in Mijn AR

Vanaf 20°C kunnen dieren al hittestress ervaren. Mijn AR is uitgebreid met een hittestressalert per diersoort. Deze is gebaseerd op de temperatuur en de luchtvochtigheid op het betreffende leveradres.

Op basis van het hittestressniveau worden ook adviezen gegeven en producten voorgesteld.

Weekadvies

Het weekadvies is gebaseerd op het hoogste hittestressniveau in die week. Op het startscherm wordt de hittestress getoond van de diersoort met de meeste omzet. Wanneer u hierop klikt gaat u naar de hittestresspagina en kunt u ook de hittestressadviezen voor de andere diersoorten en afleveradressen bekijken. Via het menu kunt u ook naar de hittestresspagina gaan.

Notificatie

U ontvangt standaard een notificatie met een melding wanneer er sprake is van hittestress. Via instellingen kunt u de notificaties zelf beheren.

Vragen

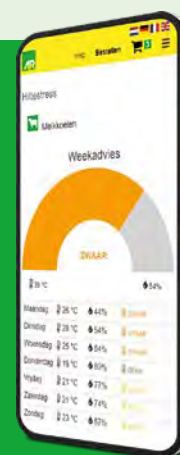
Heeft u nog geen Mijn AR-account of heeft u vragen? Neem dan contact op met onze klantenservice via 0317-499510 of klantenservice@argroep.nl.

Mijn AR

Mijn AR is het portaal van AR. U kunt de app downloaden in de appstores op uw telefoon. Om gebruik te maken van Mijn AR heeft u een inlognaam en wachtwoord nodig. Wanneer u nog geen inloggegevens heeft, kunt u zich aanmelden via onze website (www.argroep.nl/mijnar) of via onderstaande QR-code. Ook kunt u contact opnemen met onze klantenservice, telefoon 0317-499510.

Enkele functionaliteiten:

- Bestellingen plaatsen
- Bestelhistorie inzien
- Facturen inzien
- Mineralenoverzichten
- Meststoffenverklaring
- Prijsgrafieken veevoedergrondstoffen

PRAKTIJKONDERZOEK EXTRA VET VOEREN AAN GEITEN: WAT LEVERT HET OP?

Bij melkkoeien is in vele onderzoeken aangetoond dat het voeren van extra vet vrijwel direct een positief effect heeft op het vetgehalte in de melk en bij specifieke vetsoorten ook op de melkproductie. Ook financieel heeft dit een positief effect. Maar hoe zit dit bij geiten?

Ook bij geiten worden pensbestendige vetten ingezet met als doel het verhogen van het vetgehalte in de melk. Hier is echter tot nu toe weinig onderzoek naar gedaan. Daarom namen wij de proef op de som. Hoe efficiënt gaat een melkgeit om met extra vet? En hoe ziet het financiële plaatje eruit?

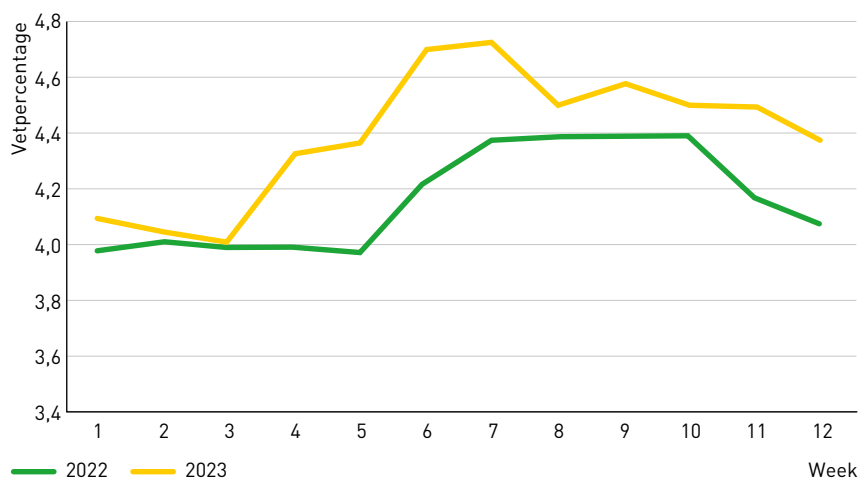
Praktijkonderzoek

In een praktijkonderzoek is gedurende een periode van acht weken extra vet toegevoegd aan de brok die al op dit bedrijf gevoerd werd (VLOG Geit Structuurbrok Plus). Aan deze brok is 3% AR Pens Bestendig Vet toegevoegd. Op het bedrijf zijn de melkproductie en de samenstelling van de melk gedurende twaalf weken gevolgd. Daarnaast zijn er mestmonsters genomen om de benutting van het vet te kunnen beoordelen.

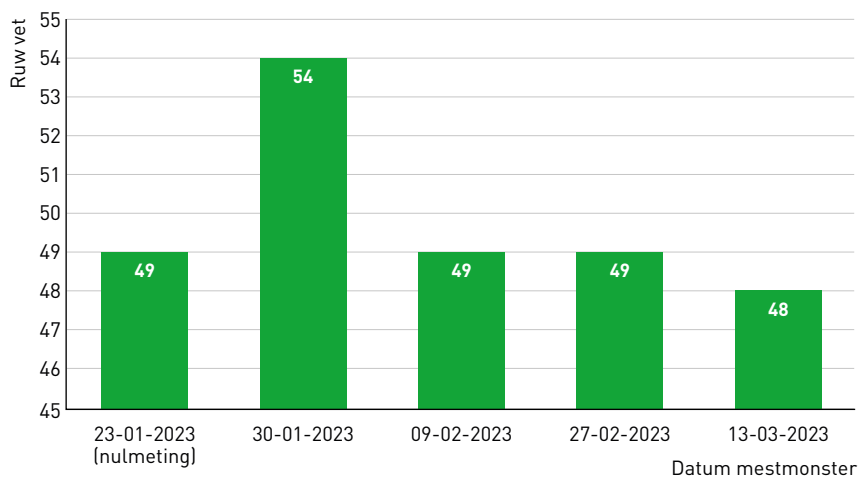
Resultaten: vetgehalte stijgt direct

In figuur 1 is te zien hoe het vetgehalte in de melk verliep gedurende het praktijkonderzoek. Vanaf week 4 kregen de geiten de brok met extra AR Pens Bestendig Vet. Er is duidelijk te zien dat het vetgehalte vrijwel direct steeg na het toevoegen van het AR Pens Bestendig Vet. Gedurende de proefperiode was het vetgehalte zelfs 0,3% hoger dan het vetgehalte in dezelfde periode vorig jaar.

Figuur 1: Vergelijking verloop vetgehalte 2022 en 2023, week 1 tot en met 12.

Figuur 2: Gehalte ruw vet (gram/kg ds) in de mestmonsters.

Vertering

Naast het vetgehalte in de melk, is onder andere het ruw vet in de mest onderzocht. Hierbij is één monster genomen in de periode voordat het extra vet werd gevoerd en vier monsters gedurende de proefperiode (week 4 t/m 12). Hier-

in is te zien dat het ruw vet stabiel rond de 49 gram/kg lag, behalve bij het eerste monster, na het toevoegen van het extra vet aan het voer. Op basis van deze cijfers lijkt het erop dat het verteringsstelsel zich snel heeft aangepast aan de verhoogde hoeveelheid vet. Het vet

stabiliseerde vrij snel, werd goed verteerd, kwam niet meer in de mest terecht en kon daardoor ten goede komen aan het vetgehalte in de melk.

Kan het financieel uit?

Tot slot is het financiële plaatje bekeken: loont het om extra vet te voeren aan melkgeiten? Op het bedrijf waar dit onderzoek is uitgevoerd, werden vet en eiwit gelijk uitbetaald, waarbij voor beide op dat moment de prijs per kg op € 10,40 lag. In de analyse is het gemiddelde vet en eiwit in de proefperiode 2023 vergeleken met dezelfde periode in 2022 (week 4 t/m 12). In deze financiële analyse hebben we de melkproductie gelijk gehouden, hoewel deze in de proef in 2023 hoger was dan in dezelfde periode in 2022. Dit kan echter veroorzaakt worden door verschillende factoren en wordt daarom in de financiële analyse buiten beschouwing gelaten. In deze praktijkproef was de totale extra opbrengst € 72,80 per dag. Als daar de kosten voor de 3% AR Pens Bestendig Vet à € 28,20 per dag vanaf worden getrokken, is er een nettovoordeel van € 44,60 per dag. Per maand is dit een nettovoordeel van € 1.338.

Positief effect

De resultaten van dit praktijkonderzoek laten duidelijk zien dat het voeren van AR Pens Bestendig Vet een positief effect heeft op het vetgehalte in de melk en op het financiële resultaat. Ook ondersteunt het de persistentie van de melkgeiten in de zomer. Wilt u meer weten over de voordelen van AR Pens Bestendig Vet voor uw melkgeiten? Neem dan contact op met een van onze geiten-specialisten.

Het melkgeitenbedrijf

Op het melkgeitenbedrijf waar dit praktijkonderzoek is uitgevoerd, worden circa 650 geiten gemolken. In 2022 was de productie ruim 1.200 kg melk per geit, met een gemiddeld vetgehalte van 3,87% en een gemiddeld eiwitgehalte van 3,53%.

Scherp aan de wind zeilen met biologisch

Dat biologisch niet per se een zeer extensieve bedrijfsvoering betekent laat de familie Vels uit Voorthuizen zien. Ze behalen mooie resultaten met hun 65 Fleckvieh-koeien en streven met hun biologische bedrijfsvoering gangbare resultaten na. Sjaak Vels vertelt hoe ze dit doen.

Het biologische melkveebedrijf van de familie Vels beschikt over 45 ha grond, waarvan 17 ha in eigendom. Het grootste deel is grasland, 3 ha is bestemd voor mais en 1 ha voor voederbieten-teelt. Omdat het bedrijf biologisch is, worden de voederbieten geplant en niet gezaaid. Sjaak: "Zo blijft de onkruiddruk lager en hoeven de jonge plantjes minder te concurreren met opkomend onkruid."

Aeres MBO

Sjaak runt het bedrijf samen met zijn vader Steef. Inmiddels is het bedrijf al ruim twintig jaar biologisch. Sjaak: "Mijn vader werkt alle dagen op het bedrijf. Ikzelf werk 2,5 dag als docent melkveehouderij bij Aeres MBO in Barneveld. Daar geef ik les in

grasland, beweiding en bemesting. Mijn vader en ik hebben niet echt een taakverdeling; we doen allebei alles. M'n vader voert wel meestal 's ochtends. Het werk als docent is goed te combineren, vooral in de wintermaanden." Samen met zijn vrouw Sanne heeft Sjaak drie zoontjes van 1, 5 en 7 jaar.

Melkrobot

De 65 Fleckvieh-koeien worden gemolken met een melkrobot. De koeien worden geweid volgens 'siësta-beweiding'. Dat betekent dat ze van 5.00 tot 11.00 uur buiten lopen, daarna kunnen de koeien binnen een deel van het gemengde rantsoen opnemen. Via de selectiepoortjes kunnen ze vervolgens weer naar buiten gaan tussen 14.30 en 20.00 uur. Zo zorgen ze

ervoor dat alle koeien gemolken worden en dat ruim voldaan wordt aan de beweidingnormen. "Hiermee sluiten we aan bij het natuurlijke gedrag van de koe, waarbij ze 's ochtends vroeg en later op de dag actief zijn. Al blijven ze met wat warmer weer liever binnen", aldus Sjaak.

Gras groeit op gras

Sjaak vertelt dat de koeien worden geweid volgens het systeem van stripgrazen. "Hierbij krijgen ze twee keer per dag een nieuwe strook gras door de rasterspinnen opzij te rollen. Dit is een zeer efficiënte manier van beweiden met een hoge grasopbrengst. Gras groeit immers op gras en groeit dan ook nog eens exponentieel. Bovendien blijft het voor de koeien interessant

om naar buiten te gaan, omdat ze iedere keer een nieuwe strook gras krijgen. Gemiddeld is de versgrasopname dit jaar 8 kg droge stof per koe per dag. Wanneer de groei eruit is, bijvoorbeeld door de droogte, stappen we over op Nieuw Nederlands Weiden (NNW). De huiskavel is ingedeeld in 17 percelen. Hierbij krijgen de koeien iedere dag een nieuw perceel.”

Efficiënt produceren

Sjaak is tevreden over de productie: “We streven naar een maximale productie met een minimale input. Hiervoor zijn Fleckvieh-koeien ideaal, want ze gaan heel efficiënt met het voer om. Holsteiners produceren misschien meer melk, maar moeten ook harder gevoerd worden. Wij zoeken naar het optimum tussen input en output. De koeien zien we meer als een middel tussen voer en melk dan als een doel an sich.”

Sturen op ureum

De melkproductie is gemiddeld 27 liter per koe per dag met een vetgehalte van 4,26% en een eiwitgehalte van 3,41%. Het rantsoen bestaat uit 4,7 kg krachtvoer, 2 kg geplette gerst en eigen ruwvoer. Sjaak: “In de winter vervangen we de geplette gerst door voederbieten. Hierbij sturen we op een ureum van rond de 13/14. Dan kan het ruw eiwit per kg VEM rond de 150 liggen, waardoor we efficiënt kunnen voeren. Met het krachtvoer sturen we hierop. Is het ureum hoger, dan voeren we meer BLG Maxima Gluco Start-brok en is het ureum lager dan voeren we meer BLG Maxima Melkeiwit Vitaal-brok. Hierbij kijk ik altijd: wat is het meest efficiënt?”

Kansen

Sjaak en Steef analyseren voortdurend alle productiefactoren rondom koe, voer en melk, op zoek naar de juiste knoppen om aan te draaien. “Qua aantal koeien zijn we niet heel intensief met 1,5 koe per hectare, maar je moet wel hard je best doen om genoeg van je land te halen. We zitten hier op zandgrond en dat is armere grond dan bijvoorbeeld klei. De uitdaging is: hoe halen we gelijke producties als gangbaar, maar met minder input? Al met al ben ik tevreden hoe het nu loopt: de melkproductie is goed, de poten en de vruchtbaarheid zijn goed, alleen het celgetal kan beter.”

Begeleiding door AR

Vanuit AR bezoekt Gert Tempel, specialist biologisch melkvee, regelmatig het bedrijf. “Een fijne sparringpartner”, vertelt Sjaak. “Een advies dat me nog goed bijstaat ging over de hapfrequentie en de hapgrootte van de koeien. Vorig jaar liep de productie terug tijdens het weideseizoen. Gert wees me er toen op dat zowel de hapfrequentie als de hapgrootte meespelen in wat de koe binnenkrijgt. We zijn toen overgestapt op stripgrazen zodat de koeien in langer gras geweid worden. Zo krijgen ze bij iedere hap meer gras binnen, wat zich uiteindelijk vertaalt in een hogere productie.”

EERSTE VRACHT VANUIT HELVOIRT GELEVERD BIJ VELS

Na een periode van voorbereiden en proefdraaien op onze nieuwe locatie in Helvoirt werd dit voorjaar de eerste vracht biologische rundveevoeders geproduceerd en afgeleverd bij de familie Vels in Voorthuizen.

De productielocatie in Helvoirt beschikt over twee perslijnen en een aparte lijn voor nicheproducten. AR produceert op deze locatie biologische voeders voor herkauwers (koeien, geiten en schapen) en varkens. De locatie heeft een Skal-erkenning en is GMP-gecertificeerd. De voeders worden daarnaast geproduceerd onder het keurmerk VoederWaarde.nl.

Eerste vracht geleverd bij Vels

De eerste vracht voeders vanuit Helvoirt is geleverd bij biologisch melkveebedrijf Vels in Voorthuizen. In de reportage hiernaast leest u meer over dit bedrijf. In de eerste levering vanuit Helvoirt kregen ze de BLG Maxima Gluco Start-brok en de BLG Maxima Melkeiwit Vitaal-brok. Hiermee stuurt de familie Vels op energie en eiwit.

TERUGBLIK STUDIEGROEP ZOMERSTALVOEREN

In mei is de studiegroep zomerstalvoeren weer bij elkaar gekomen. Dit keer was het thema mechanisatie. Verschillende combinaties van machines werden gedemonstreerd, elk met hun eigen voordelen en overwegingen.

Zerograzer

Opraapwagen met balken invoer

Opraapwagen met rotorinvoer

Een belangrijke overweging bij het voeren van vers gras is hoe je het wilt voeren: direct aan het voerhek of gemengd in de voermengwagen. Vers gras dat direct aan het voerhek wordt gevoerd moet onbeschadigd zijn. Het verteert rustiger in de koe en doordat het onbeschadigd is, broeit het minder snel. Wanneer het verse gras via de voermengwagen wordt gevoerd is het geen probleem als het gras enige beschadiging heeft. Bovendien is het verse gras in de voermengwagen minder gevoelig voor broei doordat er ook mais en graskuil aan toegevoegd worden. Daar zitten zuren in die het broei proces vertragen. Uiteraard gaat dit alleen op als de mais- en graskuil zelf broeivrij zijn.

Onbeschadigd gras

Een voorwaarde voor onbeschadigd gras is het gebruik van de juiste maaier. Een aanrader hiervoor is een zerograzer met een trommelmaaier van Grass Tech. Het gras wordt direct vanaf het veld naar de opraapwagen getransporteerd, zonder dat het op het land terecht komt. Een andere optie is een opraapwagen met balken invoer, bij voorkeur de variant van Stolpen die achter de trekker wordt bevestigd. Hierbij zorgt een trommelmaaier aan de voorkant van de trekker ervoor dat het gras zo min mogelijk beschadigd raakt.

Opraapwagen met rotorinvoer

Een andere combinatie die werd gedemonstreerd, was een opraapwagen met rotorinvoer van Schuitemaker. Tijdens de demonstratie werd opgemerkt dat deze machine het gras meer beschadigde dan de andere combinaties. Een schijvenmaaier veroorzaakt ook enige beschadiging. Deze combinatie van machines is wel zeer geschikt wanneer het gras bestemd is voor de voermengwagen, omdat de mate van beschadiging dan minder van belang is.

Messenbalk-frontmaaier

Ook de messenbalk-frontmaaier van het merk KEMA werd gedemonstreerd. Door in te zoomen op een grassprietje, was duidelijk te zien dat het mes van

de messenbalk het gras zeer scherp afsnijdt (linker-grassprietje op de foto). Bij een gewone maaier is er sprake van rafeling op het snijvlak van het gras (rechtergrassprietje). De leverancier van de messenbalk beweert dat deze technologie zorgt voor een snellere hergroei van het gras, wat een voordeel kan zijn bij zomerstalvoeding.

Duidelijk verschil zichtbaar bij het snijvlak. Links is gemaaid met de messenbalk-frontmaaier, rechts met een gewone maaier.

Aanmelden studiegroep

Bij de studiegroep zomerstalvoeren staan kennis-uitwisseling en het delen van ervaringen centraal. Zo kunnen de deelnemende melkveehouders hun bedrijfsvoering optimaliseren en de productiviteit verbeteren. AR coördineert deze studiegroep en de bijbehorende appgroep. De studiegroep komt drie of vier keer per jaar bijeen. Meestal is dat op een bedrijf van een lid en is er een spreker die ingaat op een bepaald thema in relatie tot zomerstalvoeding. Melkveehouders die belangstelling hebben voor de studiegroep kunnen zich melden bij specialist rundvee Teunis Kool, via e-mail t.kool@argroep.nl of via WhatsApp: 06-22016272.

TOPKOEIEN

100.000 kg melk

- **Lena 2**, Vof Van den Eijnden, Biddinghuizen
- **Kolhorner Frona**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Lize 124**, J.G. Hooijer, Stoutenburg Noord
- **Pophorner Nynke 166**, J.J. Koopmans, Zeewolde
- **Meerlandt Alie F81**, J., H. en T. Teunissen, Biddinghuizen
- **Romeo 25**, Vof Agrapol, Barneveld
- **Astrid 26**, Vof Rosamijnhoeve, Rhenen
- **Kolhorner Brintney**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Nieuwe Fliert Alma Lena 1476**, Mts. G.T.E. en A.A. Zwambag-Gerritsen, Wapserveen
- **VVH Mascot Sky**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Irene 2**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **VVH Ida Ceccibel**, Van Veelen Holsteins, Biddinghuizen
- **Elsje 202**, Van Zoelen Melkvee, Druten
- **Ina 157**, Waterlinie Melkvee Vof, Culemborg
- **Seraphine 34**, Mts. J. en A. van Ginkel-Iglesias, Bennekom
- **Ella 1058**, Vof Van den Eijnden, Biddinghuizen
- **Imole 27**, Mts. Van Til, Vierakker
- **Bemma 821**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Meerlandt Janneke 101**, J., H. en T. Teunissen, Biddinghuizen
- **Meerlandt Ottolien 65**, J., H. en T. Teunissen, Biddinghuizen
- **Meerlandt Beatrix 63**, J., H. en T. Teunissen, Biddinghuizen
- **Kolhorner Annette Rae Red**, P.N. en A.C. Grin Vof, Biddinghuizen
- **Hermina 134**, Vof Kool-Maat, Hei- en Boeicop
- **Hilda 3668**, Melkveebedrijf Westra VOF, Gameren
- **Hedra D. Alumette 12**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Aartje 138**, Vof Pella, Haaften
- **Mariska 62**, Dick en Ellis van Zetten, Kesteren
- **Delta Giga**, A.J.E. Vernooij, Schalkwijk
- **Delta Deliana 6**, Mts. Klein Holkenborg-Oonk, Ruurlo
- **Wiltink Irene 440**, Ter Maat CV, Ruurlo
- **Femma 81**, Mts. E.J.F. en A. Alderkamp-Voogt, Zevenaar
- **Arlinda Ada 45**, Melkveehouderij Van Huet, Duiven
- **Jongbloed 135**, E.H.G. en E.W.M. Poodt, Etten
- **Jo 2081**, Mts. Ten Damme, Winterswijk
- **Dione 106**, G.H. Harmsen, Vorden
- **Marjo**, Mts. Rundveebedrijf Oonk, Winterswijk
- **Betsie 127**, De Kuper Melkveebedrijf, Neede
- **Ni'jbrook Lize 254**, Ni'jbrook Melkveebedrijf, Lichtenvoorde
- **Nolda 108**, Mts. G.H., W. en H.A.H. Dijkman-te Beest, Sinderen
- **Wies 68**, B.H.M. Klein Ikink, Vragender
- **Sientje 150**, Melkveehouderij Beernink, Groenlo
- **De Kattenbelt Rozanna 689**, Mts. Overkempe, Wijhe
- **'t Lons Vlak Marie 152**, Rundveebedrijf Alders Vof, Overloon
- **Bemma 853**, Melkveebedrijf Bink B.V., Wieringerwerf
- **Hendrika 59**, Vof A. Zwijnenburg, Hei- en Boeicop
- **Josina 64**, Vof A. Zwijnenburg, Hei- en Boeicop
- **HyCare Lieke 61**, Schippers Europe, Bladel
- **Tinie 46**, Vof Van den Heuvel-Uittewaal, Cadzand
- **Vrij Zwanenburg Marga 9500**, Vrij Zwanenburg Vof, Grijskerke
- **Tinie 35**, K.J. Wisse, Meliskerke
- **1869**, Mts. J.C.D. en C.A. Gideonse, Veere
- **Tonia 215**, J.M.B. van Adrichem, Melissant
- **De Zuivelaar Lika 5059**, C.A. Dekkers, Wouwse Plantage
- **Truda 59**, Vof Verlaan-Oskam, Benschop
- **Betje 41**, Nieuwvredebest B.V., Vuren
- **Wilma 31**, Mts. Steenwijk, Dussen

10.000 kg vet en eiwit

- **Van Arendonk Grietje 56**, Mts. Van Arendonk, Garrelsweer
- **Jeltje 92**, Vof Agro Hendriks, Overloon
- **Mirjam 24**, Vof De Nieuwe Eshof, Barneveld

Rundvee

Bestrijd hittestress met onze actie

Op veel bedrijven is hittestress een jaarlijks terugkerend probleem. Met de juiste voorzorgsmaatregelen kunt u veel leed voorkomen. Bovendien hebben we nu een interessante kortingsactie waarvan u kunt profiteren.

Koeien, vleesvee, rosékalveren en geiten produceren een enorme hoeveelheid warmte. Deze komt vrij bij de vertering van energie voor de productie van melk en lichaamsgroei. Wanneer het dier meer warmte

produceert dan het kwijt kan, ontstaat hittestress. Hittestress wordt veroorzaakt door een combinatie van temperatuur en luchtvochtigheid. Het kan al optreden vanaf 20°C, met alle gevolgen van dien.

Profiteer van korting op de hittestress-oplossingen van AR

Tot en met 28 juli 2023 ontvangt u bij afname van een volle pallet van onderstaande producten **5% KORTING + EEN AR-WEERSTATION** (zolang de voorraad strekt) die u in de stal kunt ophangen.

De volgende producten doen mee:

- **Pensbuffers:** Buffer AR Uniek (22599K20), BLG Buffer (2250K25) en Natriumbicarbonaat (21223K25).
- **Aanvulling op aminozuren:** Amino Mix Maxima (24781K20).
- **Beschermende vetten en veel energie:** Profat (22339K25) en Bergafat F100 (21464K25).
- **Broeiremmers:** Selko TMR 225 liter (2101K225) en 1.000 liter (21302K1000).

- **Immuniteit- en productieverhogend:** Celgetal Vitaal Korrel (24775K20).

Meer weten of een bestelling plaatsen?

Een bestelling plaatsen kan gemakkelijk via de Mijn AR-app en de ARwebshop. U kunt uw bestelling ook doorgeven aan onze klantenservice via klantenservice@argroep.nl of 0317-499510.

Vruchtbare Kringloop Achterhoek breidt uit

Sinds 2022 is AR partner van Vruchtbare Kringloop Achterhoek (VKA). Het ledenbestand bestond uit melkveehouders en loonwerkers uit de Achterhoek en Liemers, maar met ingang van 2023 vergroot de VKA haar werkgebied en doelgroep richting grondgebruikende agrariërs in heel Oost-Nederland.

VKA is een lerend netwerk van en voor de landbouw in Oost-Nederland en ging in 2013 als project van start. Sinds 1 januari 2020 is het een zelfstandige boerenvereniging met een boerenbestuur. De kernactiviteiten van de vereniging bestaan uit het ontwikkelen en delen van kennis in studiegroepen en via projecten zodat boeren leren van elkaar. Ook experts en specialisten dragen bij aan deze kennisdeling- en spreiding. De opgedane kennis kunnen leden direct toepassen op hun eigen bedrijf. Tijdens de studiegroepbijeenkomsten krijgen ze hiervoor praktische handvaten aangereikt. De leden bepalen mede het leerprogramma. De VKA werkt nauw samen met verschillende partners, waaronder AR. Deze partners zijn zowel betrokken bij de vereniging (organisatie) als de inhoud van het leerprogramma.

Projecten

Om samen nieuwe kennis op te doen en van elkaar te leren, ontwikkelt en participeert de VKA in diverse projecten en kennisgroepen, waaronder:

- 1. Samen leren voor Natuurinclusieve landbouw in de Achterhoek:** doel van dit project is het verbreden en verdiepen van de kennis van melkveehouders en akkerbouwers in Oost-Nederland op het gebied van natuurinclusieve landbouw.
- 2. Pilot samenwerking akkerbouw en veehouderij:** het ministerie van LNV wil verkennen op welke wijze een verbinding tussen akkerbouw en veehouderij op lokale of regionale schaal kan bijdragen aan de overgang naar kringlooplandbouw. Hiervoor zijn zes pilots in vijf experimenteelgebieden opgezet. De VKA is betrokken bij de pilot in Achterhoek en Liemers.

Bijeenkomsten

De VKA biedt naast diverse bijeenkomsten een leerprogramma aan. Dit programma loopt van september tot en met maart (met uitzondering van de demo's) en bestaat uit zes bijeenkomsten, waarvan vier studiegroepbijeenkomsten en twee inspiratiebijeenkomsten. Verder wordt er medio juli een

praktijkdemo georganiseerd over de mogelijkheden van luzerne binnen het nieuwe GLB. Op 15 september wordt de derde editie van 'Loeren bij de Boeren' gehouden. Tijdens dit drukbezochte en succesvolle evenement zijn niet alleen leden, maar ook andere geïnteresseerden binnen en buiten de agrarische sector van harte welkom.

Kijken naar kansen

Volgens Johan Schuttert, commercieel directeur van AR, past de positieve insteek van de VKA met betrekking tot het agrarische ondernemerschap goed bij AR. "Wij kijken graag naar mogelijkheden en de continuïteit van de agrarische sector. We zijn daar positief over en trekken graag samen op met de boeren om die mogelijkheden te blijven verkennen en daarmee aan de slag te gaan. Die missie straalt de VKA ook uit en dat spreekt ons erg aan."

Interesse?

Wilt u meer weten over de VKA of over een lidmaatschap? Kijk dan op de website vruchtbarekringloopachterhoek.nl.

Binnen AR is rundveespecialist Raijmond Krabbenborg aanspreekpunt, 06-53944034 of r.krabbenborg@argroep.nl. Ook kunt u contact opnemen met de VKA via 06-83791094 of info@vkachterhoek.nl.

**“HET GAAT MIJ
EROM DAT IK
VOOR BOEREN
DE MEEST
GUNSTIGE
PRIJS KAN
BEMACHTIGEN.”**

Manager AR Coproducten

Sander Hulshof

“Als het geen mengvoer is, worden wij ingevlogen.” Dat is in een notendop wat AR Coproducten doet, zo vertelt Sander Hulshof, de manager van deze relatief kleine, maar essentiële dochter-bv van AgruniekRijnvallei.

Sander Hulshof (43 jaar) woont in Lichtenvoorde en is helemaal thuis in de agrarische sector. Sander: “Ik kom van een boerenbedrijf in Lieveelde. We hadden een gemengd bedrijf met koeien, varkens en later

ook een forellenvijver. Als opleiding heb ik de mas in Doetinchem en de has in Deventer gedaan. Daarna ben ik aan het werk gegaan waarna ik in 2005 bij AR in dienst kwam.”

Dynamisch

Via functies in de binnen- en buitendienst kwam Sander bij AR Coproducten terecht. “De vorige manager Wim van den Besselaar vroeg of ik hem wilde ondersteunen. Het werk sprak me gelijk aan, het contact met de klanten, de snelle handel en de dynamiek. Je doel is duidelijk: een boer heeft voer nodig, je regelt dat linksom of rechtsom en je gaat weer door. Toen de functie van manager AR Coproducten vrijkwam ben ik daarop ingesprongen en inmiddels doe ik dit werk alweer vijf jaar, met veel plezier.”

Wat doet AR Coproducten?

AR Coproducten levert natte en droge bijproducten, foerage (hooi, stro, snijmais) en enkelvoudige producten. Sander: “We produceren niet zelf, wat wij doen is vooral handel. We weten de leveranciers te vinden en zoeken altijd de meest gunstige prijs voor de klant tegen de beste condities. Onze klanten zijn met name melkveehouders en varkenshouders, zij benaderen ons direct of bijvoorbeeld via de buitendienst van AR Voer.”

Samenwerking binnen AR

Samenwerking is belangrijk voor AR Coproducten, zo vertelt Sander. “De dagelijkse werkzaamheden doe ik samen met collega Connie te Braak. Denk dan aan de contacten met klanten en leveranciers, het verwerken van bestellingen en het maken van een goede planning. De onderhandelingen over prijzen en de klachtenafhandeling liggen bij mij. Daarnaast werken we binnen AR nauw samen met de specialisten van AR Voer, de administratie en met Rijnzate voor de productie.”

Circulair

De producten van AR Coproducten zijn in vier pijlers te verdelen: zelfgeproduceerde producten (zoals Agrubrij, Maxammon grain, Sodagrain, AR Kalver TMR en CCM; dit doen we in samenwerking met Rijnzate), de verkoop van tarwezetmeel Kröner (TZM Kröner), overige bijproducten (denk aan aardappelen en bierbostel) en enkelvoudige producten. “TZM Kröner, Maxammon grain en Sodagrain hebben hierin een groot aandeel”, vertelt Sander. “Voor TZM Kröner zijn wij in Nederland de exclusieve leverancier. De twee laatstgenoemde pijlers, bijproducten en enkelvoudige producten, zijn echte handelsproducten.”

Snelle handel, geen gezeik

In totaal heeft Sander met zo'n 50 à 60 leveranciers contact. “De telefoon rammelt de hele dag door”, vertelt Sander. “Maar dat is ook het mooie van het werk, de vele contacten met leveranciers en afnemers. Het meeste kunnen we telefonisch afhandelen, maar soms bezoek ik leveranciers om de prijzen of kwaliteitszaken te bespreken. Het is ook belangrijk dat je je leveranciers kent. Dit werk is zo dynamisch en de handel gaat zo snel, dat de klik er moet zijn om alles goed te laten lopen. Loopt het na twee of drie keer niet met een leverancier, dan houdt het op.”

CCM-kuil Doetinchem

CCM (Corn Cob Mix) is een belangrijk product voor AR Coproducten. “Het is een unieke en zeer waardevolle grondstof voor varkensvoerders. Ieder najaar proberen we de kuil in Doetinchem vol te krijgen. Hiervoor hebben we een aantal vaste en een aantal wisselende leveranciers. Of we de kuil vol krijgen hangt af van het seizoen. Het is altijd een mooie tijd en indrukwekkend om zo'n berg van dat gele goud te zien!”

Iedereen blij

Sander besluit: “Wat ik wil is iets bewerkstelligen waar iedereen blij mee is, de klant, de leverancier en wij zelf. Wanneer een boer mij belt met een vraag ga ik op zoek naar de juiste partij met de juiste prijs. Als dat lukt en als alles vlot doorloopt ben ik tevreden. Bezien vanuit circulariteit denk ik dat AR Coproducten steeds belangrijker wordt. Bijproducten zijn bij uitstek circulair. Zo hebben we in mei de eerste vracht vloeibaar dierlijk eiwit geleverd. Dat vind ik mooi.”

STORL zamelt lege gespoelde GBM-cans in

Heeft u nog lege cans van gewasbeschermingsmiddelen? Dan kunt u deze vanaf nu door STORL laten ophalen. STORL verzamelt lege, gespoelde, droge cans zonder dop van alle gewasbeschermingsproducten. AR heeft hiervoor zakken beschikbaar.

Lege gespoelde cans van gewasbeschermingsmiddelen worden nu nog via het bedrijfsafval afgevoerd en verbrand, maar dit materiaal kan prima gerecycled worden. STORL ontwikkelt daarom een landelijk dekkend systeem voor het inzamelen van de gespoelde plastic cans. In veel regio's kunt u de lege cans al laten ophalen. Wanneer er in uw regio nog geen inzameling is vastgelegd kunt u zich wel alvast aanmelden via STORL.nl.

Hoe verzamelen en inleveren?

De zakken voor inzameling zijn verkrijgbaar bij AR Plant. De zakken worden geleverd per rol van vijf zakken. De lege, gespoelde én droge cans verzamelt u in de zakken. Let er goed op dat ze droog zijn: er mag

geen vloeistof in de zakken zitten. Wanneer de zakken vol zijn kunt u die aanmelden via STORL.nl. U krijgt automatisch bericht wanneer de zakken in uw regio worden opgehaald. Op de voorgestelde data kunt u de zakken meegeven aan het verzamelbedrijf.

Voorwaarden voor inzameling

- Lege cans dienen schoongespoeld te zijn. Er mogen dus geen resten in de can zitten.
- Cans dienen droog te zijn. Drie keer uitschudden is voldoende om ze leeg te krijgen.
- Cans dienen te worden aangeboden in STORL 400 liter-zakken.
- Bied de cans aan zonder dop. Doppen kunnen na het spoelen worden aangeboden bij het bedrijfsafval.

Belangrijk

De zak wordt niet ingenomen als bij inzameling blijkt dat er vloeistof onder in de zak zit, de cans vervuild zijn of als er doppen op de cans zitten.

Vragen

Heeft u hier vragen over? Neem dan contact op met de verkoopbinnendienst van AR Plant, via 0418-655944 of plant@argroep.nl.

SUCCESSVOLLE LAARZENACTIE

Dit jaar hadden we een leuke actie voor onze maiszaadafnemers. De afnemers die minstens tien eenheden uit ons AR Toprassen-pakket bestelden ontvingen een mooi paar AR-laarzen cadeau. In de afgelopen weken zijn we hard bezig geweest om de actie af te ronden. Onze specialisten mochten meer dan 150 paar laarzen uitreiken.

GRAANINNAME 2023: GRANEN ÉN VELDBONEN

Ook dit jaar neemt AR granen in. Deze regionaal geteelde granen verwerken wij in ons voer. Zo houden we de granen binnen de coöperatie én verlagen we de CO₂-footprint van het voer. Per gewas bieden we verschillende mogelijkheden van prijsvorming aan. Dit jaar nemen we voor het eerst ook veldbonen in.

Verkoopsysteem regulier geteelde granen

Lange pool: geldt alleen voor tarwe. De pool loopt veertig weken tot ongeveer mei 2024. In deze periode wordt iedere week 1/40 deel afgezet. Er wordt een voorschotprijs uitbetaald. In de grafiek ziet u het verloop van de poolprijs.

Korte pool: geldt voor gerst en veldbonen. Loopt tien weken tot medio oktober. Er wordt een voorschotprijs uitbetaald.

Dagprijs: geldt voor triticale, rogge, haver en vlinderbloemigen.

Voorverkoop: afgelopen jaar is er voor het eerst ervaring opgedaan met de voorverkoop via de Matif. Dit zetten we dit seizoen door.

AR neemt ook biologische granen in. Hierbij heeft u de keus uit dagprijs of korte pool.

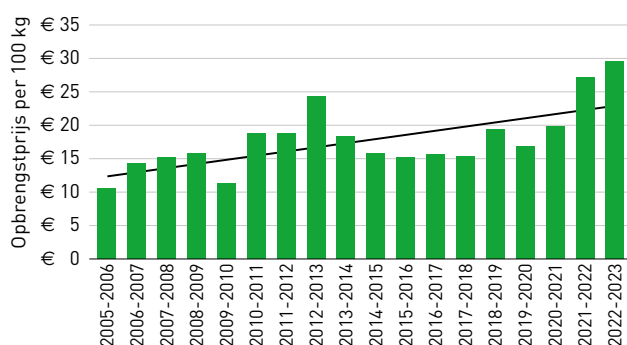
Let op het vochtgehalte

Om de kwaliteit van de granen ook bij lange bewaring goed te kunnen houden, nemen wij alleen granen in met minder dan 18% vocht. In overleg zoeken we naar een oplossing of naar afzetmogelijkheden voor partijen met te veel vocht.

Innamelocaties

U kunt uw granen dit jaar leveren in Doetinchem, Neerijnen en Wageningen. Overige innamelocaties zijn alleen in overleg mogelijk. Onze overslaglocatie in

Grafiek: Opbrengst graanpool granen geleverd door leden in Wageningen of Doetinchem.

Valburg is dit jaar niet beschikbaar. Zo nodig denken we graag met u mee over het transport. U kunt hierover altijd contact opnemen met uw voorlichter.

Aanmelden

Het is belangrijk dat u zich aanmeldt wanneer u granen aan ons wilt leveren. Op argroep.nl/graaninname vindt u de benodigde formulieren. Bij de poortwachtersregeling zonder certificering zijn wij verplicht uw teelt te controleren.

Openingstijden

Tijdens de oogstperiode publiceren we dagelijks op onze website tot hoe laat u het graan in Wageningen kunt leveren.

Meer informatie

Wanneer u vragen heeft over de graaninname kunt u contact opnemen met onze verkoopbinnendienst, 0418-655944 of plant@argroep.nl.

Ook granen leveren aan AR? Scan de QR-code om u aan te melden of kijk op argroep.nl/graaninname.

Ervaringen BlueN

BlueN biedt telers een nieuwe, milieuvriendelijke aanvulling op hun stikstofbemesting. Dit middel stelt de plant in staat om zelf stikstof uit de lucht te binden. Het kan zowel boven op de bestaande bemesting worden gebruikt als een deel van deze bemesting vervangen.

De bacterie in BlueN komt via de huidmondjes van de bladeren de plant binnen en koloniseert vervolgens het gehele bovengrondse gedeelte van de plant. De bacteriën halen vervolgens stikstof uit de lucht en maken dit beschikbaar voor de plant.

BlueN mag ook toegepast worden op biologische bedrijven en op bufferstroken waar andere bemesting niet is toegestaan.

De volgende twee telers nemen de proef op de som en passen BlueN dit groeiseizoen toe op hun gewassen.

OTTO VAN ZOELLEN UIT DRUTEN

Een van de ondernemers die meedoet aan de praktijkproef is melkveehouder Otto van Zoelen uit Druten. Samen met zijn ouders heeft hij 140 koeien met 70 stuks jongvee. Bij het bedrijf hoort 98 ha gras, 19 ha mais en 3 ha voederbieten. Daarnaast hebben ze een winkel aan huis met zelfbediening. Ze verkopen hier onder andere melk, yoghurt, kaas en eieren.

Otto vertelt hoe hij in aanraking kwam met BlueN: "Tijdens een van de maisavonden van AR hoorde ik over het product BlueN. Vanwege de zeer hoge kunstmestprijzen destijds leek het mij een interessant product om eens te proberen. De plant kan met BlueN zelf stikstof uit de lucht binden waardoor er minder stikstofbemesting nodig is. In het verleden had ik al eens klaver geprobeerd als stikstofbindend gewas, maar dat werkte niet zoals wij hoopten. De inzet van BlueN lijkt een goed alternatief."

De komende tijd gaat Otto BlueN op een aantal percelen toepassen. "We gaan het voor alle gewassen gebruiken. We spuiten een strook rondom het perceel en een strook in het midden van het perceel met BlueN, zodat we het verschil goed kunnen zien. Het gras is net gemaaid voor de tweede snede, we wachten met BlueN tot er weer wat meer massa op zit. Ook voor de mais en voederbieten wachten we tot er voldoende bladmassa is."

Otto ziet BlueN niet direct als een vervanger voor de stikstofbemesting. "Ik zie het meer als een plus op de normale bemesting. Ik ben altijd wat zuinig met de kunstmest, waardoor de gewassen soms net wat minder hard groeien en wat minder hoog in eiwit zitten. Je ziet dat doordat het gras wat lichter groen van kleur is. Ik hoop dit met BlueN net iets aan te vullen, zodat de gewassen er uiteindelijk beter op staan en een betere voederwaarde leveren."

"Meer zekerheid dat de gewassen het goed doen."

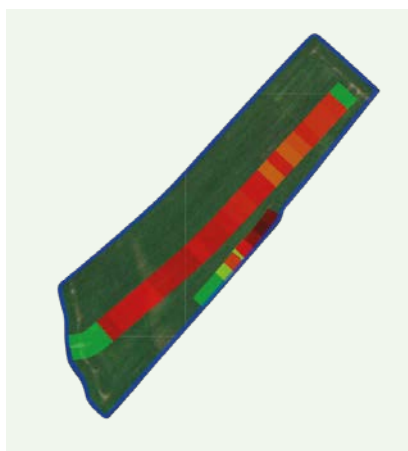

GERBEN BANKEN UIT BATENBURG

Gerben Banken heeft een akkerbouwbedrijf in Batenburg. Hij teelt poot-, tafel- en consumptieaardappelen, bieten, wintertarwe, graszaad, Japanse haver en mais. Met BlueN hoopt Gerben op een mooie meeropbrengt.

Gerben: "Tijdens een studieclub-avond sprak Henny Vermeulen van AR Plant me aan en vroeg of ik mee wilde doen met de praktijkproef van BlueN. Ik zag wel kansen in deze biostimulant, onder andere omdat deze niet meetelt voor de mestwetgeving. Bovendien levert het geleidelijk, gedurende het gehele groeiseizoen en ook bij droogte, stikstof aan de plant."

Voor de proef spuit Gerben per perceel één baan met BlueN. Die baan heeft net als de rest van het perceel ook de normale bemesting gehad. "In de granen heb ik het inmiddels gespoten", vertelt Gerben. "In de overige gewassen ga ik het de komende weken toepassen. In de mais probeer ik om BlueN alleen op de rijen te spuiten. Hopelijk kan zo de dosering per hectare omlaag. Iedere twee weken is er een beoordelingsmoment waarop we de banen mét en zonder BlueN met elkaar vergelijken. Het pre-

Perceel wintertarwe. De gekleurde strook geeft aan waar BlueN gespoten is.

cieze verschil kunnen we eigenlijk pas bij de oogst bepalen via de opbrengstmeting op de combine."

Gerben hoopt uiteindelijk te kunnen besparen op kunstmest en zo meer ruimte te krijgen voor organische mest, zoals Champost. "Dat is beter voor de bodem", vertelt Gerben. "Ik verwacht dat ik per ha 30 kg minder kunstmest

nodig heb." Tot slot geeft Gerben nog een aandachtspunt mee voor andere telers die BlueN willen gebruiken: "De spuitomstandigheden zijn zeer belangrijk voor een goede toepassing. Er is een relatief hoge luchtvochtigheid nodig en er mag geen nachtvorst zijn. Bovendien moet het product goed in kunnen werken. Het moet dus niet direct na toepassing gaan regenen."

"Geleidelijke stikstofvoorziening gedurende het gehele groeiseizoen."

MAAK KENNIS MET ORCHARD MANAGER ADIES VAN AS

De Fruit Tech Campus is hét innovatieve leer- en werkcentrum in het hart van de Betuwe waar teelt, technologie en data samenkomen. Hierin werken bedrijfsleven en onderwijsinstellingen nauw samen. Een van de doelen is het binden en boeien van jonge mensen in de fruitteelt.

CAF is partner van de Fruit Tech Campus en levert naast een praktijkdocent nu ook een orchard manager: Adies van As. Hij vertelt enthousiast wat zijn binding is met de fruitteelt en wat hij precies gaat doen bij de Fruit Tech Campus.

(Op)gegroeid in het fruit

Adies: "Mijn ouders hadden een fruitteeltbedrijf met appels en peren. In 2016 besloten ze om het bedrijf te verkopen. Vervolgens ben ik bij de fruitteler gaan werken die het bedrijf kocht. Hij had al meerdere percelen in de buurt en

hij was een goede collega-teler van mijn vader. Ik begon voornamelijk met handwerk op de zaterdagen. Doordeweeks ging ik naar school. Na het behalen van mijn havo-diploma ging ik naar de HAS Green Academy in Den Bosch en volgde daar de opleiding tuin- en akkerbouw. Inmiddels ben ik bezig met de afronding van deze opleiding. Ook werk ik in de avonduren, op zaterdagen en tussen school door nog steeds op het fruitteeltbedrijf van de koper van ons bedrijf. Hier heb ik gaandeweg meer verantwoordelijkheid gekregen."

"CAF en Fruit Tech Campus versterken elkaar met kennis en nieuwe professionals."

Stage bij CAF en AR

Adies vertelt dat er in het derde jaar van de havo een half jaar stage op het programma stond: "Via het bedrijf van mijn ouders kende ik fruitteeltvoorlichter Ruben van Kraaij van AR Plant. Hij zorgde ervoor dat ik op gesprek kon bij Aryan van Toorn (manager CAF) en Henny Vermeulen (algemeen manager AR Plant). We zagen allemaal, in ieder geval voor de stageperiode, een rol voor mij binnen het CAF/AR-team. In dat halfjaar heb ik meegelopen met de fruitteeltadviseurs van CAF en AR, een helpende hand geboden bij de proeven van CAF en zelf onderzoek gedaan naar perenbladvllobestrijding zonder gebruik van Spirotramat en Abamectine (Movento/Batavia en Vertimec). Na een succesvolle afronding van de stage heb ik met Aryan en Henny afgesproken om contact te houden."

Fruit Tech Campus

In de tijd die volgde hadden Adies en Aryan wekelijks contact over de actualiteiten in de fruitteelt. Adies: "In het najaar van 2022 benaderde Aryan mij om orchard manager van de Fruit Tech Campus in Geldermalsen te worden. In de Fruit Tech Campus komen teelt, technologie en data samen om zowel studenten als werkkenden te begeleiden en op te leiden tot professionals in de fruitteelt óf in een schakel in de keten van fruit. CAF en AR Plant zijn beide partner van de Fruit Tech Campus en leveren advies en materialen."

Orchard manager

Bij een educatiecentrum met als kern fruitteelt kan een eigen perceel met fruit niet ontbreken. Adies: "Momenteel wordt er een perceel opgebouwd, bestaande uit zowel hard als zacht fruit, klaar voor de nieuwste technieken in de fruitteelt. Ik heb de eer gekregen om dit namens CAF te begeleiden en hier leiding aan te geven. CAF maakt de Fruit Tech Campus sterker door mij te ondersteunen bij het maken van de juiste beslissingen én door leerlingen goede educatie te bieden over teelt, bemesting en gewasbescherming. Tegelijkertijd biedt de Fruit Tech Campus aan CAF nieuwe professionals met wie in de toekomst samengewerkt kan worden."

Mooie combinatie

Adies besluit: "Wanneer ik over een half jaar mijn studie heb afgerond wil ik eerst nog een paar jaar praktijkervaring in de fruitteelt opdoen. Hierbij wil ik mijn huidige baan bij een fruitteeler graag combineren met het werk bij CAF en de Fruit Tech Campus."

Groenbemester interessant voor de bodem en het GLB

De eco-regeling in het GLB is een extra betaling boven op de basispremie. Door bepaalde maatregelen te nemen (eco-activiteiten) kunt u hiervoor in aanmerking komen. Bij de eco-activiteiten die gericht zijn op de bodem kunt u kiezen voor groenbedekking tot 1 maart of onderzaai.

Denk bij dit laatste aan onderzaai in mais, granen of aardappels. Direct na de oogst is het perceel dan bedekt met het vanggewas. Groenbedekking tot 1 maart kan na de meeste teelten toegepast worden met bijvoorbeeld rogge, Italiaans raaigras of Engels raaigras. Ook kunnen mengsels met klavers of wikke ingezet worden.

AALTJES BESTRIJDEN

Er zijn enkelvoudige groenbemesters beschikbaar die specifiek aaltjes reduceren. Wanneer u kiest voor een meervoudig mengsel dan is het goed om u te realiseren dat hoe meer soorten er in het mengsel zitten, hoe makkelijker de aaltjes zich vermeerderen. De keuze voor een meervoudig mengsel heeft ook een voordeel: de gewassen verschillen in doorworteling wat de structuur van de bodem ten goede komt. Ook zijn er mengsels beschikbaar die goed in een NKG-systeem (niet-kerende grondbewerking) passen.

KEUZE BIJ LATE INZAAI

Binnen de veehouderij wordt er meestal voor rogge of Italiaans raaigras gekozen. Deze gewassen kunnen laat ingezaaid worden en kunnen meestal nog in de laatste week van april geoogst worden. Zowel rogge als Italiaans raaigras is te vernietigen.

PROEF ONDERWERKEN

In het afgelopen jaar heeft AR Plant een aantal mengsels ingezaaid om uiteindelijk onder te kunnen werken. Op de foto's is het resultaat te zien.

TERUGBLIK LEERZAME VELDBIJEENKOMSTEN FRUITTEELT

Om op de hoogte te blijven van alle actualiteiten in de fruitteelt konden de fruittelers ook dit voorjaar weer terecht bij onze veldbijeenkomsten fruitteelt. Deze bijeenkomsten vonden plaats bij fruittelers in de regio. Drie gastheren van dit jaar delen hun ervaringen met u.

FRUITTEELTBEDRIJF A. EN J.A. VAN DIJK VOF, LEXMOND

Aan de dijk in Lexmond ligt het mooie fruitbedrijf van de familie Van Dijk. Ze telen appels en peren op respectievelijk 10 en 19 hectare, hebben eigen koeling en sortering en doen de verkoop in eigen beheer. Op 24 april was hier de eerste veldbijeenkomst fruitteelt.

De familie stelt vaker het bedrijf open en deed ook deze keer weer graag mee. "Wat je geeft krijg je terug", vertelt Maarten. "Als je je openstelt voor een ander ontvang je van hen ook weer inzichten. Wij zijn bijvoorbeeld met organische bemesting begonnen en anderen vertelden ons hoe zij hiermee

omgaan. Dan hoorden we dingen waarvan wij dachten: daar moeten we de volgende keer ook rekening mee houden."

Belangrijkste leerpunt voor hem was de bestrijding van de perenknopkever. "Er zijn meerdere momenten om deze kever te

bestrijden. Gezien het beperkte middelenpakket moeten we samen bepalen welk moment het beste resultaat geeft."

Het huidige groeiseizoen vindt hij een seizoen van uitersten in korte tijd. "Er valt ongeveer 900 mm regen per jaar. Na zo'n nat voorjaar voel je op je klompen aan dat er een droge periode komt. Pas reden we de bodem nog stuk door de nattigheid, nu zijn we alweer water aan het geven."

MAATSCHAP VAN DER ZALM

Op 3 mei vond de veldbijeenkomst bij maatschap Van der Zalm in Rumpt plaats. Huib van der Zalm vond de sfeer gezellig. “Wij hebben niet zo’n groot bedrijf, maar het is wel divers. Ons voordeel is dat we veel hectaren met verschillende rassen rond het bedrijf hebben liggen. Dat maakt het makkelijk om groepen rond te leiden.” Van der Zalm teelt Kanzi, Elstar, Conference, Migos, Doyenne du Comice en Gieser Wildeman op in totaal 19 hectare.

Wat waren belangrijke leerpunten? “Het ging vooral over gewasbescherming en we zaten midden in de bloei. Dat maakt deze bijeenkomsten zeer actueel. Belangrijkste onderwerpen waren de perenknopkever, appelbloesemkever, schurft en dunning. Doordat het voorjaar eerst te nat was en nu te droog, is het groeiseizoen matig. Ik hoorde tijdens de bijeenkomst dat de vruchtzetting her en der wat tegenviel dus ben ik voorzichtiger geweest met chemisch dunnen. Dat is maar goed ook, want we hadden een sterke rui en minder vruchtzetting dan normaal.”

Huib waardeert de openheid tijdens de veldbijeenkomsten, tegelijk zou dit nog wel meer mogen. “Er mag meer discussie op gang komen, dan kunnen we als telers nog meer van elkaar leren.”

RUBEN VAN ZOELLEN VAN FRUIT NL

Aansluitend op een NFO-bijeenkomst vond er op 10 mei jl. een veldbijeenkomst plaats bij Fruit NL in Ommeren. Het bedrijf omvat 70 hectare appel- en perenteelt verdeeld over drie vestigingen en met

een eigen sortering. Tussen alle buien door was het precies op het juiste moment droog om de boomgaard in te kunnen. Een broodje en een bakje soep verzorgd door AR maakten de gezelligheid compleet.

“Wij staan er als fruitteler heel erg voor open om dit soort dingen te organiseren. We werken keihard zodat het bedrijf er netjes bij staat”, vertelt Ruben van Zoelen. “Het is leuk om dit aan medefruittelers te kunnen laten zien. Verder gaan we graag in gesprek met andere telers. Elke fruitteler werkt op zijn eigen manier, het is mooi om met elkaar te overleggen wat de beste aanpak is.”

Tijdens de veldbijeenkomst stond vooral de schurftbestrijding centraal, aangezien het natte voorjaar voor heel wat hoofdbrekers zorgde. Preventief, stopspray of curatief? “Iedereen heeft daar een eigen manier voor; het is leuk om hier in de boomgaard een discussie over te hebben”, vertelt Ruben. “Zo houd je elkaar scherp.”

Ruben van Zoelen

WIJZIGINGEN IN TEELT OF ECO-ACTIVITEIT? GEEF ZE TIJDIG DOOR VOOR GLB-SUBSIDIE

In de periode van 1 maart tot en met 15 juni 2023 kon u zich via de Gecombineerde Opgave aanmelden voor GLB-regelingen, zoals de basispremie en de eco-regeling. De definitieve GLB-aanvraag kunt u doen van 15 oktober tot en met 30 november 2023. In de tussenliggende periode dient u wijzigingen door te geven via de Gecombineerde Opgave.

Bij het doorgeven van wijzigingen gaat het bijvoorbeeld om gewijzigde teelten, zoals een andere nateelt. Ook aangemelde eco-activiteiten die niet kunnen worden uitgevoerd dienen te worden afgemeld.

Definitieve vaststelling

In de periode van 15 oktober tot en met 30 november 2023 wordt de aanvraag voor GLB-subsidie 2023 definitief gemaakt. In deze periode kunt u zich ook aanmelden voor deelname aan de GLB-subsidie 2024. De definitieve beschikkingen voor 2023 worden vanaf 1 december 2023 verwacht.

Quickscan eco-regeling

Met de Quickscan eco-regeling van AR Bedrijfsontwikkeling kunt u het teeltplan en de eco-activiteiten goed op elkaar afstemmen. Als u in het najaar van 2023 de plannen maakt, dan kunt u er in het vroege voorjaar beter op inspelen.

MEER WETEN?

Onze adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling denken graag met u mee. Neem contact op met uw adviseur of mail naar info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl. Bellen kan natuurlijk ook: 0317-499599. We staan u graag bij!

MESTPLAATSINGSRUIMTE HANDMATIG CORRIGEREN IN BEMESTINGSPLAN

Alle landbouwbedrijven zijn sinds dit jaar verplicht om een actueel bemestingsplan te hebben. Voorheen werd de mestplaatsingsruimte daarin automatisch goed berekend, maar met de gewijzigde regels voor onder andere de bufferstroken is het van belang om de mestplaatsingsruimte handmatig te corrigeren.

De adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling verzorgen dit voor deelnemers aan Mineralen Inzicht. Doet u uw mestadministratie zelf? Houd dan rekening met de handmatige correctie. Als het goed is, zijn de gegevens hiervoor al ingevuld in de Gecombineerde Opgave.

Mestadministratie uitbesteden

De adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling ondersteunen u graag bij uw mestboekhouding.

Stikstofvragen?

De stikstofproblematiek zal de komende maanden veel vragen oproepen.

Of het nu gaat over emissienormen voor stalsystemen bij het verkrijgen van vergunningen of over regelingen voor opkoop en/of verplaatsing van bedrijven: het zijn complexe vraagstukken op het snijvlak van toekomstperspectief, technische mogelijkheden, vergunningen en juridische en financiële mogelijkheden.

Geen losse eindjes

Geen losse eindjes, maar een integraal advies is van groot belang. De adviseurs van AR Bedrijfsontwikkeling staan daarbij voor u klaar met deskundige begeleiding.

VEEL BELANGSTELLING OPEN DAG HELVOIRT

Op zaterdag 17 juni was er een open dag bij onze nieuwe biologische productielocatie in Helvoirt. In deze fabriek worden biologische voeders voor rundvee, geiten en varkens geproduceerd.

Leden, klanten en medewerkers konden een kijkje nemen in de fabriek. De belangstellenden werden rondgeleid door de medewerkers die in Helvoirt werkzaam zijn. Bezoekers waren enthousiast over de kwaliteit van de fabriek en de mogelijkheden. Op het fabrieksterrein waren informatieborden geplaatst met de ins en outs van de biologische sector en werden bezoekers getraakteerd op een heerlijk biologisch broodje pulled pork.

Winnaars kleurplaat

Liv Janssen (4 jaar)

Rachel Koemans (8 jaar)

Er is weer flink gekleurd! Uit alle inzendingen hebben we twee winnaars getrokken. Van harte gefeliciteerd! De prijs komt snel naar jullie toe.

Zomerpuzzel

Beentjes omhoog en puzzelen maar! Om kans te maken op een cadeaubon kunt u de oplossing mailen naar communicatie@argroep.nl of via de post opsturen naar Redactie Uniek, Antwoordnummer 377, 6700 WB Wageningen (postzegel niet nodig). We wensen u veel puzzelplezier!

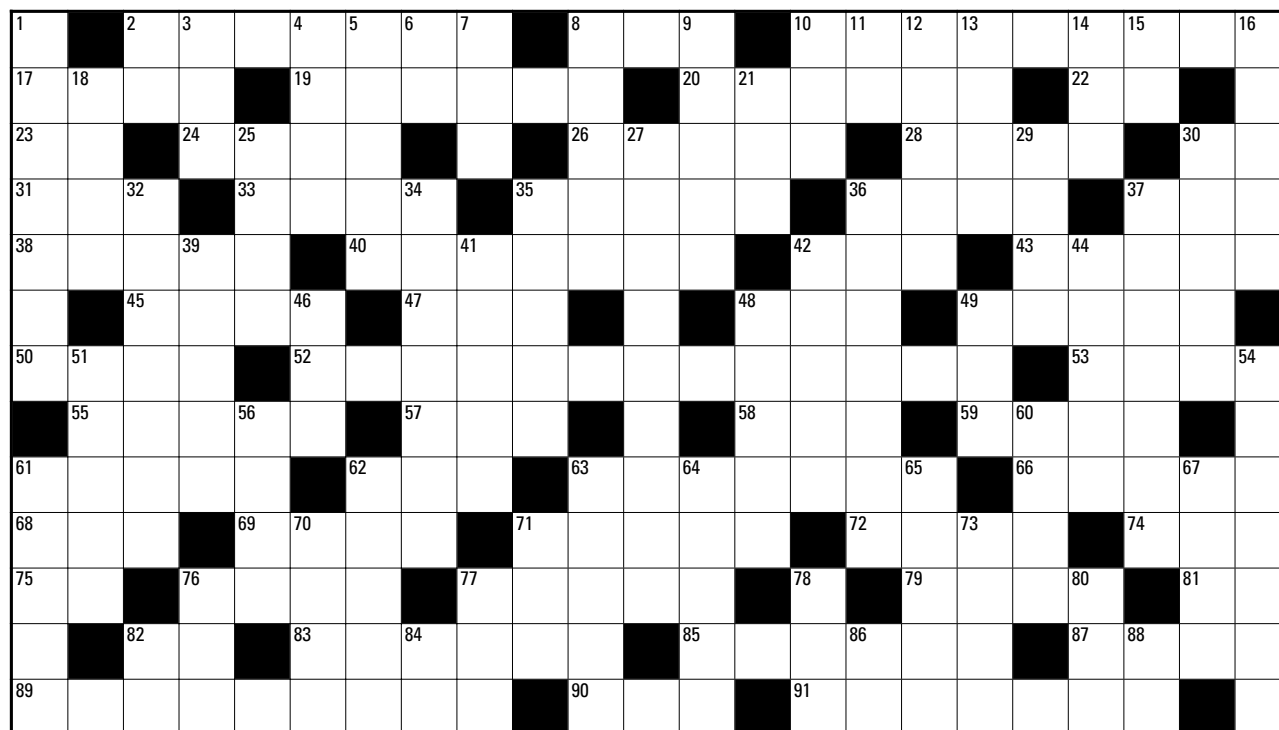

HORIZONTAAL

2 aflevering 8 boom 10 beroep 17 Italiaans eiland
 19 onderwerp van beschouwing 20 te koop lopen 22 dun
 23 ezelsgeluid 24 boel 26 typerend geluid 28 edelgas
 30 personal computer 31 Republiek Maluku Selatan (afk.)
 33 petroleum 35 veel meer dan één 36 stenen wand
 37 oppervlaktemaat 38 babysit 40 via het genoemde
 42 tovergodin 43 portie 45 tegen 47 afgelegen 48 pluspunt
 49 soort 50 feeks 52 zendingswerk 53 proefopname
 55 voorgeschreven voedsel 57 hertensoort 58 strijkende
 aanraking 59 ongevuld 61 adellijk persoon 62 heidemeer
 63 gevonden aantal 66 kalmte 68 oproer 69 beloning
 71 vrouwenverblijf 72 aanleg van nature 74 telwoord
 75 paardenslee 76 gedorste graanhalmen 77 ondeugd
 79 parachutist 81 groente 82 rondhout 83 sterrenbeeld
 85 meegaand 87 kleverig boomsap 89 doen zakken 90 tak
 91 naar een bepaalde richting.

VERTICAAL

1 hoofdstad van Libanon 2 getijde 3 reisdocument
 4 muzieksoort 5 dun wafeltje 6 deejay 7 rivier in Utrecht
 8 grafische werkwijze 9 wolvlok 10 inhoudsmaat 11 bijwoord
 12 militaire kleding 13 teleurstellend 14 touw 15 geheel
 16 parlamentsvakantie 18 lichtbron 21 krap 25 schildwacht
 27 ongeoeffend 29 regelmatige plaatsing 30 gereedschap
 32 type jachthond 34 door de wol gevefd 35 speling
 36 openbare vergadering 37 vulkanische neerslag
 39 insectenwapen 41 tijdelijk geven 42 welgevormd
 44 voorzetsel 46 wat 48 kerkgezag 49 haarvet 51 inheemse
 gifslang 54 gedenknaald 56 verdikte huid 60 wild
 zwijn 61 daarmee verbonden 62 verder 63 familielid
 64 schoenvorm 65 dom kijken 67 kostbaar 70 zeezoogdier
 71 rechtbank van hogere rang 73 roofvogel 76 plaaggeest
 77 vorm van het boeddhisme 78 dodenrijk 80 uitroep
 van verrassing 82 muzieknoot 84 water in Friesland
 86 onmeetbaar getal 88 gereed.

© Sanders puzzelboeken

87	38	81	53	87	34	12	87	5	27	42	53	83	29	21	64	7	28
72	2	89	46	56	63	73	39	28	55	21	77	70	35	21	16		

KRUISLINGVAARZEN HOUDEN: IETS VOOR U?

Vanwege een toenemende vraag vanuit de keten zoekt AR ondernemers voor het houden van kruislingvaarzen voor Nederlands Rundvlees.

Voor de huisvesting voldoet een ligboxenstal of (gedeeltelijke) strostal. Bovendien is de houderij vaak eenvoudig in te passen naast andere werkzaamheden. De vleesveespecialisten van AR denken graag én vrijblijvend met u mee over de mogelijkheden binnen uw situatie.

Scan de QR-code voor meer informatie of neem contact op met onze verkoop-leider vleesvee Harm van Hattem via 06-30401999 of h.vanhatterm@argroep.nl.

Hoofdkantoor

Rijnhaven 14, Wageningen
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0317-499599
info@argroep.nl
www.argroep.nl

AR Voer

T 0317-499510
voer@argroep.nl

AR Plant

Zandweistraat 20, Waardenburg
Postbus 610, 6700 AP Wageningen
T 0418-655944
plant@argroep.nl

AR Biologisch

T 0317-499575
biologisch@argroep.nl

AR Bedrijfsontwikkeling

T 0317-499599
info@ar-bedrijfsontwikkeling.nl

AR Coproducten

T 0316-293966 / 06-10546974
info@ar-coproducten.nl
www.ar-coproducten.nl

Voermeesters

T 0317-499595
info@voermeesters.nl
www.voermeesters.nl

CAF

T 0418-655927
info@caf.nl
www.caf.nl

Rijnzate

T 0317-499542
info@rijnzate.nl
www.rijnzate.nl

Welkoopwinkels van AR:

- Barneveld
- Didam
- Elst
- Geldermalsen
- Putten
- Veenendaal
- Wijk bij Duurstede
- Woudenberg
- Wageningen
- Zaltbommel

AR realiseert